Государственная БИБЛИОТЕКА

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТАЛ

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 38 (2559) | Ера, 11 май, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

СИЙЛЕН ШОВЗТКЪА ШУ

Армянски ССР Лакхехьарча Советеи Армене Компарте Центральни Комитетеи торжественни заседани

ЕРЕВАН, 6 май. (ТАСС). Дицлургдоала деноц доахаш да керда вахар хьахинна ха езъеш дола армянски халкъ. Шовзткъа шу дIадаьннад гIеттача Армене къахьегама халкъо новкъосталца, Коммунистически парте хьалхенна лаьттина национальни социальни Iазапа дIанаращ теда тийда, ший керда, ирзера вахар хьалде доладелла дезз.

ДегIаена социалистически республика еш эргабаьккха тоабаьб шовзткъа шера чухь республика къахьегамхоша шоай мохк. Армянски халкъо тахан де а доагIаш доккхал ду кортамукъа вахаре шийна карагI мел дальначох, советски халкъий-вежарий барт тайначна дезала юкъе шийна карагIдаьначох.

Къахьта чIоагIа дог гIоздоалаш хилар халкъа цIей из дезде аьнна республике ССКП ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущева варах.

Хоза кийчдаь да А. Спендиарова цIерах дола операи балетеи Академически театр чуйола цIенош. Театра хьалхашкахьарча оагIонца хьатеха доала Коммунистически партейа дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхе а вIашагIъеллача Владимир Ильич Ленина доккха портрет. Сийлахь-воккхача къахьегамхой баьчча скульптурни портрет латт сцене цIеча байракхаштеи республика гербаи хьалхашка а. КIадаш тIа дошоца яздаь дешаш леп: «Даькъала хийла Советски Армени! Сийле хийла ССКП!».

Заседани йолаялале дуккха а хьалхагIа зал хьалъюз СССР Лакхехьарча Совета а Армянски ССР Лакхехьарча Совета а депутаташа, Армене КП ЦК членаша, къаьнача большевикаша — Армене Советски Iаьдал оттадар духьа даьча революционни тIемашка дакъа лоацаш хиннараша, хьалхле лелаеча партийни советскии болхлоша, промышленностеи юрта боахамеи хьалха латтараша, Iилма, культура, искусства деятелаша, Советски Эскара тIемахоша.

Укхаза ба беза хьаьший — вошал долча халкъий республикай — РСФСР, Украина, Белоруссе, Узбекистана, Казахстана, Грузе, Азербайджана, Литва, Молдаве, Латве, Киргизе, Таджикистана, Туркмене, Эстоне, Дагестански АССР викалаш, хьаьта иштта цIей дездеча баьхка доазол дехьарча армяний викалаш а.

Iуйрийна 10 сахьат даьнна ха. Дуккхача хана ца соцаш чIоагIа тIоараш а детташ сий ду торжественни заседане дакъа лоацараша президиуме гучаваьннача ССКП ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела новкъоста Никита Сергеевич Хрущева, Армене КП ЦК секретара Я. Н. Заробяна, Армене кхыча кулгалхой, вошал долча республикашкара яьхкача делегацешта керте латтарий а цар члений а, къаьнача большевикий, республике цIи хезача наьха.

Я. Н. Заробяна хьаелл Армене Советски Iаьдал оттадаь а Коммунистически парти вIашагIъелла а шовзткъа шу дизара хетаяь Армянски Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета а Армене Коммунистически парте Центральни Комитета а юбилейни торжественни заседани.

Новкъоста Н. С. Хрущева даь къамаьл

Торжественни заседане гулбеннараша чIоагIа, цIаьхдаь деттача тIоараша дуккхаза юкъах а доахаш, дIахха къамаьл дир ССКП Центральни Комитета Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущева. Цо аьлар:

— Деза новкъостий, доттагIий! Тахан Армене халкъо цунца цхьан Советски Союза вошал болча халкъаша а дезду Армене Советски Iаьдал оттадаь а Коммунистически парти вIашагIъелла а шовзткъа шу дизар.

Дуккхача бIешерашка хьдоагIача Армене исторе чухь вIалла дукха ха яц 40 шу, цхьабакъда цу шерашка дIадоалаш армянски халкъа керда вахар. ХIамаш хоалаш болча социализма низо бокъа аьттув белар армянски халкъа, лакхдир цун Iилмеи культуреи, тоадир вахар, шерийр таланташи говзалаши. Вай Даьхен республикашта юкъе йоагIаш йола моттиг лоац Советски Армене. Къахьегам дукха безаш а талант йолаш а долча армянски халкъо дикка цакъа лоац коммунизм хьалъеча сийлахь-доккхача гIулакха юкъе.

Советски Союза Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цIерах а цар тIадилларах а Н. С. Хрущева дIайха моаршал а луш, даькъала бийцар беррига Армене къахьегамхой — болхлой, колхозхой, интеллигенци, парте бола а парте боаца а новкъостий доккхача цIейца — Армене Советски Iаьдал оттадаь а Коммунистически парти вIашагIъелла а шовзткъа шу дизарца.

Армянски халкъа вахара юкъера из лоархIамера гIулакх белгалдоаккх, аьлар дIахо Н. С. Хрущева, дикача деношка. Берригача мехка чIоагIа кийчо еш латт Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIча съезда дика накъа бахар духьа.

Социализмо яьха сийлахь-йоккхий коталонаш йийцар дIахо Советски правительствана керте латтачо. Цо бийцар дукха ха йоаццаш космически кемаца советски саго Лаьттана гонахьа бихьа триумфальни никъ, белгалдаьккхар советски Iилмои техникои из йоккха котало яккхарах прогрессивни адамаш гIаддаха а доккхал деш а хилар. Вай мехка халкъашта ленински Коммунистически парте хьалхленца карагIдувлача доккхийча хIамаша деррига дуне гIозданккхад, унзарбахаьб социализма моастагIий.

Сийлахь-боккхача Октябра дика идеяш вай халкъа карагIдувлача доккхача хIамаш — капиталистически мехкашкарча къахьегамхошта шоай кортамукъален лоIами бахьан долаш, машар, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме цар дезар урааттуду, низ дукбувза хьал ба. ХIара шу массаза доал бIаьхега, низ болашта хулаш латт вай мохк. ДегIайоагIа цун экономики культура. Советски халкъо тIагIертта кхоачашдо ССКП XXI-гIча съездо оттаь коммунизм хьалъяра программа.

Вай мехко дахача доккхийча толамашта юкъе, ленински идеяш, Сийлахь-боккхача Октябра идеяш котъяхар духьа лоаттабеча къовсама юкъе кIезига къахьегама дакъа лацадац шун республика халкъо, аьлар Н. С. Хрущева. Айхха долча, дохаргдоацача доттагIлен гIулакхашца сийлахь-доккхача эрсий халкъаца а вай мехка кхыча халкъашца а бIаьшерашка дувзаденна да армянски халкъ. Доазол дехьарча захватчикашца, паччахьа самодержавеца, помещикийи капиталистийи Iазапаца дуккхача шерашка лоаттабаьча къовсаме хьахинна из доттагIал къаьстта дукхагIа чIоагIденнад советски Iаьдал бахьан долаш, социализм хьалъеча шерашка лоаттабаьча къовсаме.

Советски Армене истори дувцаш Н. С. Хрущева аьлар, кавказски халкъий дикагIа болча викалаша цхьана къовсам лоаттабаьб къахьегамхой ираз бахьан долаш, уж цхьанна а тайпара машар боацаш хиннаб паччахьа сатрапашца, капиталистащцеи помещикащцеи, буржуазни националисташца — армянски дашнакашца, гуржий меньшевикашца, азербайджански мусаватисташца. Массане юкъарча моастагIашта духьал лоаттабаьча къовсаме хьахинна интернациональни традицеш Закавказерча къахьегамхой революционни болама башха дика гIулакх да.

Вай сийлахь-воккха баьчча а хьехархо а хинна Владимир Ильич Ленина Iалашдаьд Советски Социалистически Армени вIашагIйоллилга. Республикерча болхлоша, колхозхоша, интеллигенце массаза а дег тIара баркал оалаш йоахаргья Арменеи ерригача Закавказеи къахьегамхоша лоаттабаьча революционни къовсама керте лаьттача марксизма-ленинизма. Сийлахь-боккха Октябра идеяй байрахх лакха айяь лелаьча дикагIа болча большевикий-ленинций И. В. Сталина, М. И. Калинина, С. Г. Шаумяна, П. А. Джапаридзе, А. И. Микояна, С. С. Спандаряна, Г. К. Орджоникидзе, С. М. Кирова, М. Г. Цхакая, М. Азизбекова, И. Т. Фиолетова, А. Мясникяна, Б. М. Кнунянца, кхычар цIераш. Советски Iаьдал котдаларо хIалак хулчара даьккхар армянски халкъ, къаман кортамукъале Iалашъяьй, иразага, экономикеи культуреи тоаяларга бода никъ хьабийлаб цунна.

Н. С. Хрущева белгалдаьккхар 1921 шу долалуш Азербайджана, Грузе, Армене, Дагестана, Лоаман республика коммунисташка ше дахьийтача письмо тIа В. И. Ленина электрификаци янза а лаьтташка хий цехканза а даргдоацилга къаьстта чIоагIа аьнна хилар. Къаьстта шийна болча пайданна доацаш армянски халкъа материальни средствашца вошал тIехь новкъоастал даьд Россе. Социализмаи коммунизмаи материально-технически лард хьалъяра хиланза яргIоаца электрификаци массанахьа чакхъяккханза ярг ца хилара хьакъехьа Ленина беннача хьехамах Армене коммунисташа беча балха йоккха программа хилар. Тахан вай курра ала йиш я из программа дика кхоачашъеш латт, аьнна.

Советски Iаьдал латтача шерашка 30 совгIа йоккха а юкъера а электростанцеш хьалъяьй Армене. ХIанз 2,7 миллиард совгIа киловатт-сахьат электроэнерги йоакхх Армене цхьан шера. Из 1,4-зза дукхагIа я ерригача паччахьа Россе 1913 шера йоаккхаш хиннача электроэнергел. ХIара сага сих электроэнерги яккхара Советски Армене тIехьадитад Японии Италии санна дола дегIадаьхка капиталистически мехкаш. Сага сих Турце йоаккхачул 15-зза дукхагIеи Иране йоаккхачул 41 дукхагIеи электроэнерги йоаккх республике.

Низ бола энергетически база, Iалама Iалальмате йIаьхий моттигаш хилар бахьан долаш геттара лоацача хана халкъа боахама индустриализаци е йиш хилар, аьлар дIахо Н. С. Хрущева. Советий Iаьдал латтача шерашка хьалийр 500 гаргга завод, фабрика, кхыйола йоккха промышленни предприяти. Алхха тIом хинначул тIехьагIа хьалъяьй г. Ереванера алюминеви завод, цIаста-молибдена комбинаташ, Ахтальски рудникаш санна йола йоккхий предприятеш, лоархIам болаш шеръяьй Алавердски цIаста-химически Кафански цIаста-руднии комбинаташ. Республика экономике кертера моттиг дIалаьца йола, дикагIча техникаца Iалашъяь, дуккхача доакъех латта низ бола промышленность я хIанз республика. 1913 шера хинначул 70-зза гаргга лакхъеннай промышленни производство.

Республикана индустриализаци еш лоаттабеча къовсаме дегIа а енай, чIоагI а еннай Армене болхлой класс, производство дика вIаштIехьъяккха ховш йола инженерийи техникийи Iаламате дика кадраш.

Баку—Тбилиси—Ереван яха газопровод ювцаш, Н. С. Хрущева аьлар, Закавказья къахьегамхоша цу стройках халкъий доттагIлен газопровод аьнна цIи тиллай. Из геттара дика а нийса а тилла цIи я, аьнна белгалдаьккхар цо. Дукха ха йоаццаш армяний энергетически система вежарашха йолча Азербайджанеи Грузеи республикай энергосистемашца дIакхийттар. Цунца хьахиннай Закавказья цаI йола энергетически система—дIахо а ерригача закавказски республикай промышленность дегIаяра тешамера лард.

Закавказья вежарашха йолча республикай халкъаша шоай доттагIал чIоагIдаьд шоай кортамукъал бахьан, керда вахар дуллаш дуккха итташ шерашка цхьана лоаттабаьча къовсаме. Советий Iаьдало даьча эгара а доккхагIа дарех цхьа хIама да халкъий доттагIал. Лораде а, леладе а, дегIаддоаладе а деза из вежарий доттагIал!

Даьхен Сийлахь-боккха тIом хиннача шерашка армяний халкъо лаьца дакъа, белгал а даьккха, Н. С. Хрущева аьлар, вай мохк дегIабоалабара керда этап я ворхI шера план. Из толамца кхоачашъеш а я. Ерригa советски Союз а, къаьстта аьлча Армене а лаьрхIачул тIехкхоачашъю халкъа боахам дегIабоалабара темпаш. Советски правительствана керте латтачо цIераш яьхар Армене производства дикагIа болча болхлой. Республика болхлой классо хьинаре къахьегаш деча, денал долча гIулакхаша тешам болийт ворхI шерарча плана заданеш кхоачаш а тIехкхоачаш а ергхиларах. Цхьабакъда котало шешегIа хьахулаш яц. ВорхI шера плана декхараш кхоачащде кхы а дукхеи чIоагIеи болх бе беза. ТIехьа тIайоагIача хана а хадданза лакхъеза производственни мощностсаш. ВорхI шера планах республика промышленность шоззанел совгIа дукхагIа дегIаяьма езий.

Советски правительствана керте латтачо белгалдаьккхар юбилей йолча деношка толамех а кхоачамбоацарех а дувца дезаш хилар—из вай юкъарча гIулакха хьалхдолаш да. Семилетке кхоачащде дезаш хьалхашка латтача доккхийча декхараша дIадех долаш дола деррига кхоачамаш оарцагIа доахилга. ХIаьта кхоачамех республика промышленносте хIанзалца кIезига пайда эц. Продукци арахецеи къахьегама овсарле лакхъеи йоагIа паччахьалкхен задани кхоачаш ца еш предприятеш я хIанз а Армене, цхьайолча заводашка пайда хьа ца боалаш йола йоккхий расходаш ю, брак еш рузкъа доаду, продукци во ю.

Нах чубаха цIенош де паччахьалкхено хьахийца ахча дизза гIишлошка дIа ца дохийташ хилар а ла йиш йоацаш дола гIулакх да, аьлар дIахо Н. С. Хрущева. ЧIоагIа кхоачамбоацараш а долаш цIенош эксплуатаце дIателаш йола мегаргIоаца практика хIанз а цIаяланза я.

Юрта боахама дешаш дувца волалуш Н. С. Хрущева белгалдаьккхар, Армене колхозийи совхозийи къахьегамхошта дикка хIамаш карагIцалар. ВIаши нийсдеча маьхашца лаьрхIача 1960 шера юрта боахама продукци 1913 шера хинначул хIама ца эшшаш кхозза дукхагIа хилар. Колхозий юкъара боахам шерагара шерга чIоагIлу, дегIаух, екъаш йоаца фондаш, колхозхой доходаш дукхагIа хул. Юрта боахама деррига доакъош цегIадоаладе, къаьстта хьайбай боахам, комсийи сомийи бешамаш, баьца дааращ леладелга дегIадоаладе дика Iалама-экономически хьалаш да Армянски ССР-а. Цхьабакъда мукIарло це дезаш да республика юрта боахаме йолаш йолча торонех хIанз а кхоачам боллаш пайда ца эцаш хилара. 1960 шера паччахьалкхенга комсаши баьца даараши доккха йоагIа планаш кхоачашъяьяц. Укх тIехьарча шерашка республике кIезигагIа дIадув ялаташ. Хьайбай боахам мела дегIабоагIа. ВIалла хилийта йиш йолаш хIама дац дIадахача шера цIадала доакъар ца тоъарах дуккха жа довш моттигаш хилар.

Юрта боахама дикагIа болча болхлой опытех массехк масала а цоаладаь, Советски правительствана керте латтачо аьлар, кхоана кхы а лакхагIча лагIа тIа варгволаш, дукхагIа тайп-тайпара продукташи товараши дергдолаш, халкъо тIа-тIа а дукхагIа ший хьапташ кхоачашде йиш хургйолаш цIенхаштта шийна хьалхашка декхар оттаде деза.

Коммунизм хьалъяра, хадданза халкъа вахара хьал-торо лакхъяра хьашташа дIадех хIанз юрта боахам кхы а чIоагIагIа дегIабоалабелга. Бахача наха эшачул дукхагIа юрта боахама продукташ яха аьнна декхар оттадаьд ССКП ЦК-а январски Пленумо. Ялат, дулх, шура дукхагIа даккха аьнна ЦК Пленумо оттадаь гIулакхаш дизза кхоачашдергдолаш да. Шеко яц, аьлар Н. С. Хрущева, ханал хьалха ворхI шера план кхоачашъе шерра социалистически яхь а йоаржаяь, Советски Армене къахьегамхоша мехка чухь кхачан продукташи промышленноста бедали дукхагIа хилийта, коммунизм хьалъеча керда толамаш даха лоаттабеча къовсама юкъарча гIулакха юкъе доаттIаш дола дакъа лоацадргхиларах.

Ше къамаьл деш Н. С. Хрущева дIахо дийцар культуреи Iилмеи дегIадоаладеча армянски халкъо даьхача толамех. Цо белгалдаьккхар къахьегамхой вахара хьал дIахо тоадарах къаьгта тешал деш болхлой, гIулакхерча наьха, колхозхой реальни доходаш хилар. 1953 шера хинначул Армене колхозхой доходаш шозза дукхагIа хиннай. Советий Iаьдал латтача шерашка Армене ший Iилма болхлой кадраш хьахиннай. ХIанз укх сахьата лакхерча дешара 10 заведенеи 79 Iилма учреждени толамца кхоачашдеш да боккха практически а теоретически а лоархIам бола декхараш. Армене Iилмахоша толамца къестаду ядерни физика, астрофизика, седкъий астрономе, математика, вычислительни техника, кибернетика, кхыдола дешаш. Армянски литературо йоагIаш йола моттиг лоац советски а дунен а литература исторена юкъе.

Тайп-тайпара дола бахьанаш а хьалаш а увттарах шоай Даьхенех баьнна хиннача эзараш болча армянашта къахьега а, творчески болх бе а, халкъа гIулакх де а шерра торонаш хьайийтай Даьхено.

Н. С. Хрущева белгалдаьккхар, Советски Социалистически Армени хIанз армянски халкъа дикагIа бола мехкарийи кIонгаши шийна тIаувза центр, магнит хилар. Республикански организацешa тIехь тIайоагIача хана а йоакхо е еза Iаьй мехка цIабоагIача наьха къахьегама а вахара а.

Ше юххера къамаьл даь воалаш Советски правительствана керте латтачо дийцар дунен халкъашта юкъера дешаш. Цо дийцар малхбузерча паччахьалкхений тIема монополешa сихдаь герз хвадеш хилар. Герз Iодадар, къаьстта ядерни герз, чIоагIа кхераме да халкъашта, аьлар цо. Нагахь санна империалисташта дунен керда тIом хьоабе мегача дувцилга йоацаш дукха нах а материальни рузкъа а хIалакдергдар.

Дунен керда тIом хиланза баргбоацаш лерхIара халкъаш раьза доацилга дика кхетадеш да. Империалистически атомни маньякаша городех йокъ ергIоацаш, беркатерча лаьттаехи бешамехи яьссаленаш ергIоацаш гIулакхаш де деза халкъаша.

Машара тIехьа, долла хIама хIалак дергдола ядерни тIом ца хилийтара тIехьа адамаша лоаттабеча къовсаме цун йохаргIоаца чIоагIале а хинна дIаэттай Советски Союз, низ бола социалистически лагерь. Паччахьалкхенаш машаре яхара тIехьалатта Советски Союзи низ бола социалистически лагерьи хилар доккха ираз да. ТIом хьоабе гIерта низаш юхаувзаш йола фактор я уж.

Касталлахха Советски Союзеи Америка ВIашагIкхийттача Штатийи правительствашта юкъе герз Iодиллара дола дешай переговораш хургья, аьлар Н. С. Хрущева. Вай цIенхаштта кийчлу цу переговорашка, вокх оагIонна а цу переговорех цIенхаштта гIулакх хетарг хиларах а теш вай.

Советски Союзах аьлча, вай хьалха а хIанз а воашта могар деш хиннад малхбузерча паччахьалкхенашцара, царца ВIашагIкхийттача Штаташцара а, гIулакхаш тоадара. Уж Iаламате бокха лоархIам болаш да дерригача мехкий халкъий хьашташ чулоацаш дола дунен халкъашта юкъера кертера дешаш къоастадара.

Герз Iодиллара дешаш къоастаде, дунен шоллагIча тIемах Европе юхедисараш дIадаха, Германеца машара договор е, цунца халкъашта юкъера гIулакхаш лерттIа леладара новкъарле еш йола, дерригача дунен тIа машар лорабара а оттабара а новкъарле еш йола йовкъаш дIаяха гIерт вай. МоллагIа социальни политически строй йолаш яле а, ерригa паччахьалкхенаш машаре яхара хьалаш хилийтар лов халкъашта.

Кубана духьал агресси яро кхоккадир дунен халкъашта юкъера хьал. Дунен цу районера гIулакхаш дикагIча оагIорахьа тоадалар ловрa вайна. США паччахьалкхен деятелаша хиннадаьнначун йоагIаш йола нийса выводаш ярга а кхетам эдарга а хьеж халкъаш.

Лаосе хинна хIама дувцаш, Н. С. Хрущева хIанз Женеве хулаш йола совещани толамца чакхъялар ловш дийцар. Из иштта це дукха хIама а эшацар. Малхбузерча паччахьалкхенаша дита деза Лаосах шоай тIема плацдарм е гIертилга, цун чурча гIулакхашта юкъе лелхилга.

Советски правительства тIагIертта а хадданза а дIахьу паччахьалкхенашта юкъера гIулакхаш кхохкаденна латтилга мелдареи уж тоадареи политика, аьлар Н. С. Хрущева. Ше бокъонца нийса хилар бакъдаьд цу ленински политика. Вайна къаьстта дика хет Советски Союза, социалистически лагера мехкий машар беза политика дерригача дунен тIарча къахьегамхоша массане а могаьйи лоархIаши хилар белгалдаккхар. Цу политико халкъашта бахь машар, хIалакдергдолча кердача тIема кхерама кIалхара доах уж, халкъаш кортамукъа а шоай лоIаме а хилар чIоагIду, машареи прогрессаи моастагIаша леладу гIулакхаш дохаду. Иштта йола политика вай тIехьагIарча хана а тIагIертта дIахьоргья.

Гулбеннача наха чIоагIа тIоараш а детташ Н. С. Хрущева Iойийшар ССКП Центральни Комитета, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета дайтача моаршала текст. Цо даькъала дийцар Советски Армене шовзткъа шу дизар, цун Коммунистически парти, йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз. СССР-а халкъашта юкъера дохаргдоаца вежарий доттагIал, Советски Союза Коммунистически парти.

Армене Коммунистически парте Центральни Комитетага, Армянски Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумга, Армянски ССР Министрий Советага

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дIайха моаршал а луш, дезача денца — Армене Советски Iаьдал эттаи Коммунистически парти вIашагIъеллаи 40 шу дизарца даькъала бувц Армене болхлой, колхозхой, интеллигенци, беррига къахьегамхой.

Армене Коммунистически парти Советски Союза Коммунистически парте денал долча отрядех цаI я. Вай мехкарча кхыча халкъашца айхха цхьоагIо а йолаш, Коммунистически парте хьалхленца самодержавенеи капитализманеи духьала, дашнакий националистически бандашта духьала лоаттабаьча къовсама боккха а сий дола а никъ хьабенаб Армене къахьегамхоша. Советски Iаьдал котдаларах Армене къахьегамхой историе чухь эггара хьалха бокъонца кортамукъа а шоай лоIаме а хинна дIаэттаб. БIаьшерашка тIехьайиса хилар цIа а даьккха, социализм хьалъеча шерашка тоаенна, чIоагIа дегIаена социалистически республика хиннай Советски Арменех.

Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка, дерригача советски халкъаца цхьана, къонахчалца вай Даьхе кортамукъеи ший лоIамеи хилар лорадир Армене болхлоша, колхозхоша, интеллигенце, хьахьекхар шоай йоккха советски патриотизм, Коммунистически партена, коммунизма гIулакха шоаш мутIахьа хилар.

Сийлахь-доккхий социалистически хувцамаш хиларо сийрдача кхоаненга — коммунизмага бода шерра никъ хьабийлар армянски халкъа хьалхашка.

ССКП XXI-гIча съездо вай мехка хьалхашка Iаламате йоккха программа оттайир шерра коммунизм хьалъе, хIамаш хьаеш дола низаш дIахо чIоагIа дегIадоаладе, советски наьха материальни культурни боарам хадданза лакхбе аьнна. Вокх закавказски халкъашца мерза доттагIал а долаш, вошал долча Советски Союза халкъашца цхьана Армене къахьегамхоша хьинаре къовсам лоаттабу ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа, коммунизма материально-технически база йиллар духьа. Сихача темпашца дегIаух республика промышленность, цу даькъе станкостроени, электротехнически промышленность, приборостроени, химически промышленность, бос бола металлурги яхараш санна дола цун лоархIамегIара доакъош а. Хадданза дукхагIа хьаю халкъа дукхагIа эшаш йола предметаш. Республика промышленноста валови продукци 1913 шера хинначул 70-зза дукхагIа хургья укх шера. Республика халкъа боахама чIоагIа лоархIам болаш я вошал долча СССР халкъашта юкъе доттагIал а вIаши новкъостал а хилар къаьгга хьа а хьоккхаш хьалъяь Карадаг-Ереванера газопровод.

Овлангара денз хувцаденнад армянски юрта сибат. Кхы юхайоагIаргIоацаш дIаяьннай цун къели тIехьайиса хилари. Колхозни строй толашагIа хиларах пайда а эцаш, армянски юртарча къахьегамхоша къовсам лоаттабу юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяр духьа.

Лакхлуш латт къахьегамхой материальни вахара хьал, тоалуш латт цар жилищно-бытовой гIулакхаш. Тоалуш я армянски халкъа социалистически культура. Республикерча общеобразовательни школашка дешаш 1913 шера хиннарел ийссазза дукхагIа бераш да. Лакхехьарчеи юкъерча специальнии школашка дешаш 33 эзар студент ва. Республике вIашагIъехкай дуккха Iилма-тохкама учрежденеш, кинотеатраш, библиотекаш, культура дворецаш, клубаш, музеяш, унахцIено лораяра учрежденеш, берий бешамаши яслеши. ЧIоагIа дегIаух литературеи искусствои.

Шоай сий дола юбилей — республика 40 шу дизар Советски Армене къахьегамхоша белгалдоаккх деррига советски халкъ Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIча съезда дика накъа даха кийчлуча хана.

Съезда хьалхара яхь шерра яржай Армене предприятешка, колхозашка, совхозашка. Къахьегама овсарле лакхъяр духьа, планаш ханал хьалха кхоачашъяр духьа, продукци яккхарга дIабода мах лохбар а цун дикал лакхъяр а духьа къовсам лоаттабеш я предприятейи стройкайи коллективаш. ДIахо юрта боахам айбе аьнна ССКП ЦК январски Пленумо оттаяь программа кхоачашъяр духьа хьинаре къахьегаш ба юртара къахьегамхой.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет чIоагIа дог тийша я Коммунистически парте хьалхленца Армене къахьегамхоша коммунизм хьалъеш дIахьоча новкъа кхы а сихагIча темпашца бахар духьа шоай деррига низаш тIадохийтаргхилара а республикана хьалхашка латта доккхеи бехктокхамеи декхараш сийленца кхоачашдергхиларах а.

Коммунизм хьалъеча, республика экономикеи культуреи дегIайоалаеча, дIахо цахаддаш къахьегамхой вахар тоадеча керда толамаш доахалда талант йолча армянски халкъо.

Даькъала хилда Армянски Советски Социалистически Республика 40 шу дизар!

Даькъала хийла Армене Коммунистически парти — денал дола ССКП отряд!

Даькъала кийла вай Сийлахь-йоккха Даьхе—Советски Социалистически Республикай Союз!

ЧIоагI а лулда, тоа а лулда СССР халкъашта юкъера дохаргдоаца вежарий доттагIал!

Хоастам хилба Советски Союза Коммунистически партена!

ССКП ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | **СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ** | **СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.**

СССР оборона Министра
ПРИКАЗ

1961 шера 9 май **№ 90** **г. Москва**

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъои цун ТIема Низашеи белгалдоакхх гитлеровски Германи эша а яь исторически котало яккха ялхайтта шу даьнна хилар.

Немций фашистски захватчикашта духьал лоаттабаьча къовсама ерригa хало чакх а яьккхар, моастагIа вохавеш кертера лоархIам болаш а хилар Советски Союз. Даьхен Сийлахь-боккха тIом лаьттача шерашка вай халкъо даь турпала гIулакх къахьегамхой ираз бахьан, коммунизм йизза котъялара тIехьа лоаттабеча къовсама сий дола хIамаш дIаяздеча летописа дошо оагIув а хинна цIаккха довргдоацаш юкъетIорпда.

Коталон Ди даькъала а дувц, моаршал а хоатт аз Советски Эскараи Форда-ТIема Флотаи юкъе мел волчунга, Даьхен Сийлахь-боккхача тIема юкъе дакъа лоацаш мел хиннарашка.

Аз приказ лу:

ТАХАН, 9 мая, вай Даьхен столице—Москве, союзни республикай столицашка, турпала городашка: Ленинграде, Сталинграде, Севастополе, Одессе залпагIа ткъозза йоккхий тоташ тоххаш салют дала.

Даькъала хилда советски халкъи цун денал дола ТIема Низаши!

Даькъала хийла дукха еза Советски правительство!

Сийле хийла ерригa вай коталонаш яхар вIаштIехьдоаккхача а уж яха вай дог ураоттадеча а Советски Союза Коммунистически парте!

СССР оборона Министр Советски Союза маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета VIII сесси

8 мая Грозне Лермонтова цIерахча театре Нохч-ГIалгIай АССР шозлагIа хержача Лакхехьарча Совета VIII-гIа сесси хилар.

Лакхехьарча Совето могайир 5 марта 1961 шера № 8 йолча Сталински хоржамий округо хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата А. А. Похвищева полномочеш чIоагIъярах йола мандатни комиссе яь доклад.

Сессе дийцар укх тайпара дешаш:

1. ССКП ЦК январски Пленума решенешцеи ССКП XXII съезда кийчо ярцеи дувзаденна дола культпросветучрежденей декхараш.
2. Нохч-ГIалгIай АССР-е Iалам лорадар.
3. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме хувцамаш хилар.

Хьалхарча дешах доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР культура министра депутата В. А. Татаева. Содоклад йир Лакхехьарча Совета халкъа образованеи культураи гIулакхашта йолча массазарча комиссе председатела депутата Б. Г. Габисова. ШоллагIча дешах доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела депутата И. А. Алмазова.

Докладаш йистеяьнначул тIехьагIа къамаьлаш дир депутаташа Р. И. Умаевас, С. А. Арсанова, Е. Б. Ушурмаевас, У. Д. Гунова, Е. С. Авиловас, М. И. Радченко, К. А. Асаева, С. Б. Мизаева, А. Р. Бузуртанова, А. А. Похвищева, Н. З. Качлишвиле, А. М. Слюсарева, Х. А. Ториева, Т. Г. Семеновас, хина боахама управлене начальника И. Н. Старчака, Каргалински районерча Курдюковски станица Совета председатела А. Г. Картышовас, республикански санэпидстанце керттерча лоро В. С. Плисса.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташ А. И. Шепелеви В. В. Голубовскийи республикера дIабахар бахьан долаш Лакхехьарча Совета Президиума членаллара мукъадовлийта тхо, аьнна цар даь дехар кхоачашдир Лакхехьарча Совето. Президиума членалла хержар Грозненски городской Совета исполкома председатель депутат А. А. Похвищев, Старогрозненски бурув деттача контора буровой мастер депутат А. А. Гунько.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла № 39 йолча Чернышевски хоржамий округе хержа хиннача А. И. Шепелевеи № 107 йолча Автурински хоржамий округе хержа хиннача Я. В. Андреевеи дехарах а уж республикера дIабахар бахьан долаш а Лакхехьарча Совето депутатий бокъонех мукъабалийтар уж.

Дийцача дешаех Лакхехьарча Совето соцамаш дир.

ТIайоагIача номер тIа оаха кепа тохаргья сессе отчет.

МАССАЗА А ДАЬХЕН СИЙ ДОАХАШ

ТIемахой хиннараш—коммунистически къахьегама ударникаш

Сийлахь-боккха Даьхен тIом болча шерашка дукха халонаш лейра артиллериста Петр Николаевича Пригорнева. ТIом болабелча денз из йистебаллалца Ленинграда обороне хилар из ший подразделенеца.

ТIом беш чаккхваьннав Прибалтике гIолла, гитлеровцашкара юха яьхай Балтийски островаш. Даьхено чIоагIа мах бир цу салтечун тIема дикача гIулакхий. Дуккха орденаши медалаши еннай цунна.

ТIом йистебаьнначул тIехьагIа Петр Николаевич «Красный молот» яхача заводе балха вера. Цунна дукха езаелар модельщика професси. Цудухьа модельни цехе балха а этта дIадоладир цо ший машарера вахар. Балха тIехь цо дика толамаш дахар, керда дар Iомаде, из дIадоаржаде гIертар. новкъосташта цо гIо дар бахьан долаш заводе хьалхарбарех коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар цунна.

Укх шера моттигерча Советий хоржамаш долча хана цунца болх беш болча новкъосташа Ленински райсовета депутата кандидаталла хьожавир из, хIаьта хIанз райсовета депутат ва. Укх денношка цхьаькха а цун дог тIоздоаккхаш гIулакх нийсденнад Петр Николаевича. № 13 йолча школа пионерски дружино, ший тIема гIулакхаш а заводе ше беча балхах лаьца а цо къамаьл даьчул тIехьагIа, сийлен пионер яха цIи а елар, дружина совета членалла а хержар из.

* * *

Сийлахь-боккха Даьхен тIом хилалехьа хьалхагIа «Красный молот» яхача заводе дика къахьегарах «За доблестный труд» яха медаль еннаяр Георгий Сергеевич Гайворонскена. Заводе дика къахьегаш хинна болхло тIемахо хилча а шийгара хьоккхам луш хилар. Даьхе бахьан долаш баьча тIемах тайп-тайпара бархI правительственни совгIат деннад цунна. ХIаьта теххьара цунна енна орден тIом дIабаьнначул тIехьагIа итт шу даьлча, 1955 шера. тIемахо хинна Георгий Сергеевич заводе къахьегаш волча хана а еннай цунна.

Ростов, Харьков, Киев яхараш санна йола йоккхий городаш моастагIчунгара юхахьайоахаш хиннача тIема операцешца дакъа лоацаш хиннав парашютист-десантник. ЦIи хезза волча Ковпака отрядацара партизанаш болча Карпате Iо а веса, Ковпака приказ кхоачашдеш хиннав из.

ХIанз нов. Гайворонский дика модельщик, балха хьалха латтар, рационализатор, коммунистически къахьегама ударник ва.

* * *

Дика дакъа лаьцад моастагI вохавеш вай Даьхе бахьан лоаттабаьча тIем тIа танкиста Алексей Прохоровича Левчука. Къаьстта дика дагабоагIа цунна Голубая яха цивизи йохаеш баь тIом.

— Ялх минота йохайир из, — яхаш дувц Алексей Прохоровича.

МоастагI вохаваь валлалца, тIом йистебаллалца бера топ Iойиллантзар слесара Левчука. ТIом болча хана дуккха дика гIулакхаш карахдийннад цунна.

ХIанз цхьан хана тIемахо хинна Алексей Прохорович съезда хьалхарча къахьегама вахте а этта болх беш ва. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай цунна.

К. ТИМОФЕЕВ.

ДИКА ТIЕМАХО

Хьежоргах топаш етташ занятеш яр. Къона тIемахо сихха ший тIема доазув хьа а лаьца «тIом бе» кийчвелар. Хьагучадувла даьлар хьежоргаш. ТIемахочун автомата тата даьлар, хьежоргаш цаI шоллагIчоа тIехьа легаш Iолегар. Из вар лохоча дегIара зIамига саг, рядовой Мудаев Хьусен.

— КIант ва Мудаев,— хоаставир командира, — дика етт Iа автомат.

Иштта дика чакхъювлар цун кхыйола тактически занятеш а. Кхыбарел сихагIа окоп яьккхе, ший дегI хьуладора цо, «Атаке гIо» аьнна «тIом» болча хана комзнда елча Мудаев массарел хьалха тIахьедар «моастагIчоа».

Комсомольски собрани йолча хана Мудаев вувцар шийна тIадилла гIулакх дика кхоачашдеш, дисциплина дика йолаш тIемахо ва яхаш. ХIаьта комсомольцашa подразделене спорта инструкторалла а хержар из. ЦхьоалагIча разряда спортсмен, бокса наилегчайши дозалах Нохч-ГIалгIай республика чемпион ва Мудаев.

Дукха ха йоаццаш Къилбаседа-Кавказа тIема округе гIолла тха часта сий доаккхаш спортивни яхье дакъа лоацаш хилар из. Йоккха опыт йолаш боксераш бар цунца лийтараш. Бакъда, ший мел йола говзал тIа а яхийта латаш хинна Хьусен котваьлар. Яхь чаккхйоалаш ший дозалах округе гIолла шоллагIа моттиг яьккхар цо.

ХIанз Мудаев Хьусен дика опыт йолча тренерашца укх шера аьхки хургйолча Советски Союза ТIема Низий спартакиадага кийчлуш ва.

Цу тайпара шийх доккхал а ца деш, тIадилла гIулакх дика чакх а доаккхаш, хIамаех дика сакхеташ болча тIемахоша дика леладу тIема а политически а кийчо яра гIулакх. Цу тайпарча наха йоаккх вай ТIема Низий сийле, Советски Эскара тIема традицеш нийса лелаю, йоккха фийлал а йолаш вай Даьхе а ларяю.

Г. ШИТОВ,
капитан.

ГIалгIай хьалхара летчик

Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка дерригача советски халкъаца цхьана немецко-фашистски захватчикех лийтар Нохч-ГIалгIайчен эзараш бола къонгаши мехкарийи. Царех бIаьш бараштa орденаши медалаши тийннай, 22 сага Советски Союза Турпал яха сий дола цIи еннай вай социалистически Даьхен сийи лоIами бахьан долаш майра латарах. Цу тIем тIа дакъа лоацаш хиннаб дуккха кадрови эпсараш. Царех ва 1923 шера денз Советски Эскаре гIулакх деш хинна майра пилот Ахриев Рашид-Бек а. ГIулакх дика дарах дуккхаза а грамоташ, наькха тIа йоахкаю майдилгаш, премеш тийннай цунна.

1925 шера а тIехьа, Ахриев Рашид-Бек «ЦIе Таджикистан» яха граждански самолет лехкаш волча хана, Таджикски республика Революционни комитето дикагIа волча летчикех из хиларах дуккхаза а белгалваьхар. Дукха леладаьд цо «Хьинар долаш а цIена а болх барах нов. Ахриева» аьнна тIатIолла даь йоазув а долаш хинна, шийна совгIата денна дошо сахьат. «Добролет» яхача общества Средне-Азиатски отделене цу шера еннай цунна грамотеи наькха тIа йоаллаю майдилги. Уж совгIаташ деннад цунна Средни Азе фецара флот вIашагIйоллача цо ший доккха дениал гучадаккхарах. Уж тайпа совгIаташ тийннад Ахриева 1933, 1936, кхы тIехьадоагIача шерашка а.

ТIом хьовча хана Украински Граждански Фецарча Флота Харьковски авиазвеноца пилоталла гIулакх деш хиннав Ахриев Рашид-Бек. ТIом болабеннача хана Къилбаседа Кавказа къаьсттача авиагруппе хьожаву из. Цига цо лелаю бомбаш етта самолет.

1941 шера 30 июлера 20 сентябре кхаччалца яьккхача хана еннача аттестаце тIа яздаьд: «Политически моральни гIулакхашта чIоагIа ва. Ше лехкаш йолча самолета оатхалаш дика йовз. Феца волаш а лаьтта волаш а дисциплина дика я. Самолет лехкара гIулакх дика хов. Самолеташца фронта эшар тIаккхухьаш хиннав, шийна дIадехка декхараш сов дика кхоачашдаьд».

Даьхен тешаме воI, майра пилот Ахриев, захватчикаш сов шийна гоама хиларах, ший самолетаца дуккхаза а лийннав къаьстта халача хьалашка декхараш кхоачашдеш. Къилбаседа Кавказа Къаьсттача Авиагруппа командоване Ленинградски фронте вахийта, цига дуккха доккхий а хала а декхараш кхоачашдаьд Ахриева.

1942 шера, доккха бехктокхамера тIема декхар кхоачашдеш волча хана, Ленинградски фронте майра валар хилар Ахриева. Цунца тIем тIа хиннача цун доттагIашта из дагавехача, дийца бала магац Ахриева хинна денал а къонахчал а. Цун сабаро, кьинаро, денало новкъостий деташ ураувттадаьд.

И. ШОВХАЛАШВИЛИ,
Нохч-ГIалгIай исторе, метта, литература института Iилман болхло.

ТIема говзал Iомаеш

ТIемо мехка яь човнаш ерзаеш советски халкъ даьллача халача хана, 1948 шера цIен да а венна йисар Чахкиева Тамара. ДоккхагIчун 12—13 шу мара доацаш диъ бер дар цун. Уж кхаба, царна нийса кхетам бала а дешийта а дезар. Бакъда, енача гIайгIанои тIаэттача халонои йохаянзар Тамара.

Ший низ кхо ца беш общества пайдане къа а хьегаш ший бераш, советски заман кхетам луш, дешийташ хьалкхедир цо.

1959 шера дийнахь балха а воаллаш, сарахьа деша а ухаш Грозне юкъера школа дика йистеяьккхар Чахкиев Мухьмада. Цу шера деша вахар из военни училище. Цига а иштта дика деш цо, чIоагIа дисциплина йолаш а ва.

Дукха ха йоаццаш Мухьмад деша ваIача училищера ер тайпа каьхат дера Тамарега:

«Военни училища подразделене командоване баркал оал Хьона, Iа хьай воI Мовлий Мухьмад дика кхетам луш хьалкхеварах. Из училища хьокхамера студент ва. Ший беррига низ тIабахийта дешар Iомадеш, дисциплина йолаш, къахьегам безаш, лархIа а воагIаш курсанташа лоархIаш а сий деш а ва из.

Тхо теш, дIахо йодача хана а Хьа воIа Мухьмада Даьхенна хьалхашкара ший военни декхар дика кхоачашдергхиларах».

— Дика кхетам а луш се кхеваь Даьхе, советски наьха ираз дола вахар, цар машаре къахьегам лорабарал дезагIа цхьаккха а хIама хетац сона,— йоах Чахкиев Мухьмада.

Ч. ЮСУПОВ.

Советски Эскаре ше волча лоаццача хана дувла герз дика Iомадаь, боевой а политически а кийчо йолаш, ший опыт дIа-юха йовзийташ, шийца Iомалуш болча салташта новкъостал деш хьавоагIа взвода групкомсорг вола Фабриков Николай.

Сурта тIа: комсомолец Н. Фабриков тактически занятеш йолча хана.
Г. ШИТОВА сурт.

Из ди дицлургдац

ДагадоагIа сона... ЧIоагIа гIадбахабар соца цхьан Бобруйскерча тIема госпитале ихка Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа дакъа лоацаш хинна салтийи эпсараши. Из дар 1945-ча шера 9-ча мая. Шоайла кхааш доахаш, цхьанне шоллагIвар мархIа вехкаш бар госпитале мел хиннараш цу дийнахьа. Из тамаш а яцар. Бокъонца оакхарий мукъах бийрза фашисташ бохабаь дIабаьха ди дар из. Со воалаваьвар цу госпитале цхьан чIоаггIа тIом хиннача моттиге човнаш а хинна.

ХIанзчул 16—20 шу хьалха хинна хIамаш дагаух коталон Дийнахьа. Цу коталонга бода никъ аз дIаболабир фашисташ Советски Союзах летача эггара хьалхарча дийнахьа денз. ТIом хулача хана Малбузехьара Брест яхача города гаьна воаццаш вай доазон йисте из лорадеш вар со. Дукха халонаш ла йийзар са а са новкъостий а цу диъ шера. ТIема юххьанца цхьацца бахьанаш а нийслуш тIехьашка дийннача вай советски эскараша шоай низаш бокъонца кхота а даь, йоккха наступленеш йир. Цу юкъе дакъа лоацаш дар со хинна тIема доакъош а.

Из дар 1944-ча шера бIаьсти города Ковела гаьна доаццаш, Стохот яхача хи йисте. Со цу хана майора чин а долаш батальона командир вар. Тха батальона задани елар, командоване, Iалаьмате сиха Стохот яхача хих тIех а даьнна вокх оагIорахьа моттигаш хьа а лийца, цига дIачIоагIдала дезаш. Разведка дика яр тха. Хьалхе а оаха белгалйир фашистий чIоагIаленаш. Халача хьалашка тайп-тайпарча хIамаех (бекъех, улгех, иштта кхычох) хих тIий а тилла, цунах дехьабувла болабелар тха салтий. ХIаьта хина вокх оагIорахьарча фашистий чIоагIаленашта тхоай мел долча герзий низ тIахийцар оаха, хьалхе а оттаьча планах. Батальон хих дехьаьлар. Цхьабараш хила гIолла бийлар, вожаш—цхьа бахьан тиллача тIий тIа гIолла. Кхы ха а ца йоаеш хина йистера лелхабаь тIехьашка баьхар оаха немций. Цхьабакъда, тха кхоачаш дIачIоагIдала а тхоай герз бокъонца вIаштIехьдаккха а кхийнадацар фашисташа тхо хила юха чукховса дагахь атака яьча хана. Советски салташта дика ховра шоаш сендухьа летт. Цхьанне санна берриганеша а сихха оборона а лаьца, фашисташта етта доладелар тхо.

Цигара цхьа шовзткъе итт километр яр Ковель яха город. Цу городе кхаччалца лелхабаь бигар тха батальоно немций. ХIаьта дукха боа а бир плен а кхийлар. Из операци дика чакхъяккхарах дукха совгIаташ тийлар Лаккхехьарча Главнокомандоване батальонерча салташтеи эпсараштеи. Сона а елар ЦIеча байракха орден.

Цу тайпара операцеш дукха а йир батальоно.

Вайна тIом эшац. Бахача наьха вахар тоаделга, вай мехка экономика, культура дегIайоалаелга да хIанз партеи Советски правительстваи хьалхленца советски халкъо дер. Цхьабакъда, советски халкъ цIаккха а диц-м лурдац вай мохк кхы а чIоагIбе безилгах.

С. ПЛИЕВ,
запаса подполковник,
Нохч-ГIалгIай АССР ДОСААФ председатель.

Дерригача дунен исторически лоархIаме гIулакх

Дунен шоллагIа тIом хьахиннача, дуне карадерзаде гIаьрхой планаш увттаьча Берлине яхайтта шу хьалха Германи йизза караярах йолча актана кулгаш яздир. Цунна кулгаш яздир 1945 шера 8 мая Карлсхорст яхача предместье.

ДоагIар хилар фашизмана. Дерригача дунен исторически котало а йоаккхаш йистебаьлар Европера тIом, советски халкъои цун ТIема Низашеи кертера дакъа а лоацаш.

9 мая Коталон Ди да аьнна дIакхайкадаьд. Цу хана денз хIара шера советски халкъои дикача дагара мел болча нахеи чIоагIа белгалдоаккх из фашистски Германи эшаеш йоккха котало яьккха ди шоай деза цIей санна.

* * *

Дерригача прогрессивни адамаша бакъдеш да германски фашизми цун союзникаши эшабеш керттера лоархIам болаш Советски Союз хилар, хIаьта иштта цо лоаттабаь Даьхен сийлахь-боккха тIом дунен шоллагIча тIема эгара лоархIамегIа а кертера а дакъа хилар. Цхьабакъда исторе буржуазни фальсификатораш фуннагIа даь дIабахача тIем тIа Советски Союза хинна лоархIам кIезигбе гIерт, социализма мехка коталоний бола дерригдунен исторически лоархIам IотаIабе, дунен халкъашта юкъе цун даьнна сий кIезигде гIерт. Исторически факташа дизза харцду уж Iилманца доаца буржуазни фальсификатораша дувцараш. Цу деша дизза кхоачам болаш да дIабахача тIем тIа Советски Союзо даь политически гIулакхаши германски фашизма кертера низ ЦIеча Эскаро советско-германски фронте бохабаь хилари дагадохийтача а.

Ховш ма дий, Советски Союза уж политически гIулакхаш германски фашизма оагIонгахьара вай Даьхенна тIаэтта кхерам дIабаккхарах, цун тIема низаш дохадарах, фашистски лоала кIалхара Европа халкъаш мукъадахарах, фашизм йохаярах даь хилар. ТIема цу политически гIулакхий чулоацам латтар Советски Союза фашизмана духьал лоаттабеча къизача къовсаме вай политикана юкъе компромисси стратегеца хоадамбоаца гIулакхаши хила йиш ца хиларах. Советски Союзо лоаттабу тIемацара къовсам немций фашистски низ бизза бохабеи германски фашистски пачхаьалкхе дIаяккхеи лоаттош бар. Советски Союза уж тIема нийсхон политически гIулакхаш советски халкъа дег чурча хьашташа маяххара а кортамукъал езача дерригача халкъашта мадеззара а дар. ТIема уж политически гIулакхаш чакхдаха оарцагIа даьккха бар советски халкъ.

Кхыча тайпара дар США, Англе, Франце лоаттабаьча тIема политически гIулакхаш. Дунен шоллагIа тIом болабеннача юххье Германена духьал тIом бе халкъа низ оарцагIа баккхара метта Польша дIа малаьццинге а фашистски Германи Советски Союза духьал ерзае деннадар цу пачхаьалкхенашта доал ду гIозараш. Ховш ма дий, дунен шоллагIа тIом латтача хана вIаши духьал латта Советски Союзи Германии низах йоха а яь, цунца тIом йистебаьнначул тIехьагIа американскии английскии империализм дунен тIа доал де йиш хургйола хьал оттаде лерхIаш США-и Англеи доал деш дола гIозараш хилар. Дика кхетадеш да тIема цу тайпарча политически гIулакхаша англо-американски тIема низаша лоаттабу къовсам хоадам боацаши мелеи боаржабеш хилар, къаьстта аьлча шоллагIа фронт хьаеллилга тIехьатеттaш хилар. Цудухьа тIема цу политически гIулакхаша кертера влияни е йиш яцар дунен шоллагIа тIом латтара а из цхьан оагIорахьа лостабеш йистебаккхара а.

Германски фашизм эшаеш яьккхача дерригдунен исторически коталон гIулакха юкъе Советски Союзо кертера дакъа лаьца хилар латт фашистски Германе кертера низаш Африке е Малхбузерча Европе баьча тIем тIа а доацаш, советско-германски фронте дохадаь хиларах. Даьхен Сийлахь-боккха тIом лаьттача еррига хана цу фронте дар фашистски Германе дерригача низех 60—70 процент низаш, цун сателлитий хиннараш доацаш. Беррига тIом лаьттача хана тIемаш хинна кертера моттиг яр советско-германски фронт. Даьхен Сийлахь-боккхача тIема гIулакх хинна ца Iеш, цунах тийша дар дунен берригача шоллагIча тIема гIулакх а. Укхаза, Къилбаседа Африке а доацаш, Москвена юххе эгара хьалха чIоагIа хIама кхийтар фашистски Германена, «тIоа сегача санна чехка» тIом бе оттаяь гитлеровски план йохайир, тIом шортагIа бе безача а оттабеш.

Фашисташта духьаларча коалице аьттув боалаш овлана тIара хийцар дунен шоллагIа тIом Сталинградеи Курскеи немций фашистски эскар эшадаро. Вайна халача хана, Малхбузерча Европе фашистски Германена духьал шоллагIа фронт йоацача, гитлеровцаша шоай беррига низ а средстваш а советско - германски фронтана тIаерзае йиш йолча хана хилар из. Европе шоллагIа фронт хьайийлар 1944 шера юккъе. ХьалхагIа хила йиш йола лоархIам хила йиш яцар цун цу хана, хIана аьлча массанена а дика ховш дар шоллагIа фронт ца хилча а, Советски Союзои цун ЦIеча Эскарои цу хана моастагIа эшаверг а халкъаш мукъадахарах дола ший декхар кхоачашдерг а хилар. Союзникаш Малхбузерча Европе кхачаро эшайир Германи яха хабар бакъде гIерга американски контр-адмирал С. Морисон санна болча буржуазни тIема историкаша дувцар харцхилар дика гуш да.

ТIемай исторена юкъе хIанзалца хьа хиннадац Даьхен Сийлахь-боккхача тIема тIеххьарча шин шера тIа-тIа а лакхлуш хадданза Советски ТIема Низаша даьраш санна тIемаш. Уж тIемаш дар бахьан долаш советско - германски фронте бокъонца бохабаь дIабаьккхар фашистски Германе кертер низ.

Советски халкъои цун ТIема Низашеи немций фашистски тIема низаш эшадаь йизза котало яьккха ца Iеш, фашизмо лоал оттадаь Европа халкъаш, цунца немций халкъ ше а, мукъадоаккхаш денал дола сийлахь-доккха гIулакх дир. Из советски халкъа дерригдунен исторически котало дерригдунен исторе книжка тIа дошоча алапашца дIа а язъяй, бIаьшерашка яхарг а я.

* * *

Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа вай котдаьлар из мел лаьттача хана тIема еррига халонаш дика лайнача вай общественни строя шедувцилга йоаццаш тIехьа хилар хьахьекхандаь.

Вай котдаьлар болхлойи ахархойи чIоагIа цхьоагIо, халкъий доттагIалларде а уллаш йола вай пачхаьалкхен строй дунен тIа эгара чIоагIагIа а хьалха латта а строй хиларах.

Цакха а эшадергдац,—яьхад В. И. Ленина, — дукхагIа болча болхлоштеи ахархоштеи шоаш лорадер шоай, Советски Iаьдал — къахьегамхой Iаьдал долга хайна, ходенна, бIаргадайна халкъ...» (Соч., т. 29, оагIув 292). Иштта бакъдир вахаро сийлахь-воккхача Ленина шийна хьалххагIе гуш вай социалистически зама йолалуча юххье а денз белгалдаьккхар.

Вай котдаьлар капиталистически мехкий эскарел овлангара эргаш долча вай ЦIеча Эскара, кердача тайпах долча эскара, социалистически пачхаьалкхен эскара Iалаьмате дика гIулакхаш боккхача низаца цIаьхха а цу тIем тIа гучадаларах а.

Цхьабакъда, Советски пачхаьалкхен низи денали духдувла керттера хьаст а вай сийлахь-йоккха котало ялара керттера бахьан а Советски Союза Коммунистически парти я. Из яр из вай хьаькъалера а хьамсара а парти, советски халкъеи цун ТIема Низийи моастагIчунца лоаттабеча къовсаме дегаш уравуттадаьри уж оарцагIдаьхари. марксизма-ленинизма хьегамца хьалхле а лелаеш, немецко-фашистски эскараш дохадар а фашизм хIалакьяр а, Советски пачхаьалкхеи цун ТIема Низаши хадданза чIоагIдар, фашизмо тоIадаь даьхка Европера халкъаш кортамукъа дахар санна дола тIема хала декхараш толаме кхоачашдаьр. Iалаьмате боккха болх чаккхбаьккхар Коммунистически парте ТIема Низаш чIоагIдеш а цар мугIарашка ший лоархIам лакхбеш а, вай коталонца тIом йистебалар Iалашдаь йола йоккха тIема промышленность вIашагIйоллаш, мехка экономика тIема наькъа тIа йоаккхаш. Дукха низаш тIадахийтар парте фронте а тыле а наха юкъе беча идеологически организаторски балха боарам лакхбара.

Арахьарча политика даькъе тIом лаьттача шерашка парте толаме къовсам лоаттабир Европера гитлеровций «керда порядок» йохаяр а кортамукъа даьхача халкъашта шоай лоIамера къаман пачхаьалкхенаш яхкара новкъостал дар а духьа. Вай парте из тайпа арахьара политика советски халкъои дерригача дунен тIарча къахьегамхошеи йизза хьаллоацаш яр. Беррига тIом чаккхбаллалца марксизма-ленинизма байракха кIал кхотаенна, чIоагIа цхьоагIо йола организаци а йолаш болх дIабихьар вай парте.

* * *

Фашизм эша а яь, дерригдунен исторически лоархIамера котало яьккха ди вай мехко белгалдоаккх Iалаьмате йоккха ворхI шера план хаьнал хьалха кхоачашъе гIертача советски халкъа патриотически хьинарца хиннача тайпара чIоагIа айденна долча хьалашка. Промышленносте, юрта боахаме, транспорте — массанахьа а укх шера октябрь бетта хургйолча вай парте XXII-гIча съезда боагIача тайпара накъа баха кий лущ, доккхагIа дола социалистически декхараш тIайийдеш ба вай мехка къахьегамхой. Ший планаш кхоачаш а еш, хадданза урагIйодаш латт вай промышленность. Англе, Франце, Малхбузен Германе цхьана арахецачул дукхагIа промышленни продукци арахец Советски Союзо хIанз. Дикка доккхий толамаш даьхад вай юрта боахамо. Цхьабакъда, хIанз а сихха дегIаухаш йолча социалистически промышленностал а тIа-тIа дукхагIа наха дIадехарел а тIехьа латт из. Iалаьмате доккхий толамаш даьхад вай мехка Iилмаи промышленнии прогресса даькъе. Из къаьгга бакъду, дунен исторе чухь эгара хьалха саг тIа а волаш «Восток» яха кема-спутник космосе дахийтаро. ХIаьта из хьалхара космонавт вар вай советски саг, Советски Союза Турпал Юрий Алексеевич Гагарин.

Капиталистически социалистически шин социальни системана юкъе латтача машара яхье социализм дегIаухаш я. хIаьта чурча вIашдухьаленаша вIашагIйоаккхаш латта капитализм тIехьашка йодаш латт. Дунен капиталистически экономика торо яц керда йоккхий кризисаш юхакъовла. Капиталистически мехкашка дIахо а чIоагIлуш латт миллионаш бола къахьегамхой къийбеш а дукхагIа болча ахархой вахар дохадеш а йола процесс. Цу хьалашта кIалхарбаргбола никъ лерхI империалистически монополеша шоашта чIоагIа пайда боалаш долча тIемех. ТIом сецачул тIехьагIарча шерашка США керте латтача империалисташа тIемаш цаьд е тIемаш ду Индокитае, Индонезе, Корее, Малайе, Кене, Гватемале, Египте, Алжире, Омане, Йемене, Конго, хIаьта дукха ха йоаццаш цар зуламе тIема интервенци йир ший лоIаме йолча революционни Кубана духьала. Цунца цхьана цар сацийтац Советски Союзаи социалистически лагера мехкаштеи духьала тIом хьоабар духьа еш йола кийчо.

Цхьабакъда, тIом хилари ца хилари шоашта хеттача тайпара хIанз къоастаде йиш яц империалистически монополешка, хIана аьлча тIемашта духьала хIанзарча хьалашка къовсам лоаттабу низ бола Советски Союзи еррига социалистически лагерьи, дунен халкъашта юкъера болхлой класса а цун денал дола авангард — коммунистически болхлойи партеш а, машар безаш йола Азе, Африка, Латински Америка пачхаьалкхенаш, нейтральни мехкаш, халкъа-кортамукъален болами дерригдунен машар бахьан долаш къовсам лоаттаберий болами санна долча доккхийча а дика вIаштIехьдаьннача а низаша. ТIемеи машареи хьакъехьара дош хьалхле Советски Союзага йолча хIанзарча дунен политика керттера проблема а хинна дIаэттад. Капиталистически мехкашца шоаш гIулакхаш леладеча хана Советски пачхаьалкхенои социалистически лагера мехкашеи чIоагIа а ший аргIах а чакхйоах капиталистически социалистически ши система машаре яхара йола ленински принцип. Из ленински принцип социалистически лагера пачхаьалкхений арахьарча политика лард а прогрессивни мелдолча адамашта махеттара а я.

Цхьабакъда, Советски пачхаьалкхени социалистически лагера мехкийи машар безаш йолча цу политикана чIоагIа духьаленаш кул керттерча капиталистически мехкий доал деча гIозарашкахьара. Цудухьа Коммунистически парте хьалхагIа санна чIоагIа тIагIертта лораду советски халкъи машар безача мехкий вож халкъаши цу гIулакхашца зем боацаш а бе-башха доацаш а уж ца хилийта. ХIанзарча хьалашка машара гIулакхо дIадех герз бе а доаллаш из лорабара хадданза кийча кулга.

* * *

Машар Iалашбари чIоагIбари Iалаьмате чIоагIа дезаши ловши да лаьттан тIа мел даха халкъаш. ЦIаккха а хургбоацаш тIом дIабаккхар дезар царна. Цхьабакъда, империализм йолаш йолча хана, агрессивни тIемаш хилара бола овла бус. Из цIаккха а дицдалийта мегаргдац, къаьстта а Советски Союза халкъаша.

Цун лоархIам а беш, Коммунистически партеи Советски правительстваи вай мехка шерра коммунизм хьалъе йолаярца цхьана цун оборонни низ хадданза чIоагI а бу, вай сийлахь-йоккха Даьхеи цун ТIема Низаши моллагIча агрессоро тIадена дов юхатохара даим кийча хилийтара йиш мел яр а ду. Вай партеи правительстваи хадданза йоакхо яр бахьан долаш хIанзарча тIема духьала отталургдолаш да Советски Союза ТIема Низаш. Фашизм эша а яь, сийлахь-йоккха котало вай яьккхача дийнахьа хинначарна вIалла тара а дац тахан вай ТIема Низаш. ХIанз уж кийчдаьд эгара тIехьагIа арадаьннача герзаца а дикагIа йолча тIема техникаца а.

Коммунистически партенеи цун ленински Центральни Комитетаи гонахьа айхха кхотаденна дола вай ТIема Низаш кийча да вай сийлахь-йоккха социалистически Даьхе лораяра шоай патриотически интернациональнии декхар хьашт долча хана кхоачашде.

В. КУРАСОВ,
арме инарал.

Къовсам лоаттабе обществана духьаларча наькъаца баха гІертарашца. ДІАДАХА ТІЕХЬАДИСА ГІУЛАКХАШ!

☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆

Коммунистически кхетамца хьалкхеве саг

Массехк бІаь саг вар дукха ха йоаццаш МагІалбика зонерча СоагІапче яхача юрта хиннача сходе. Кхаь а Ачалкхера, кердача Редантера, Долакоара, Советскера нах бар цига гулбенна хиннараш.

Цига дийцар дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаши зуламаши дІадахара, беррига болх бе могаргдола нах обществана пайданерча къахьегама юкъеозара, тунеядцашца къовсам лоаттабара дешаш.

Цу хьакъехьа доклад йир «Ингушский» совхоза партбюро секретара нов. Ш. Умарова.

Укх шера октябрь бетта вай мехка вахаре боккхача лоархІаме йола ССКП XXII съезд гулъярах а дІахо юрта боахам дегІабоалабарах а долча Центральни Комитета январски Пленума соцамаша Іалаьмате чІоагІа политически къахьегамеи хьинар айдаь а парте съезда кердача производственни толамашца накъа баха лерхІаш а ба «Ингушский» совхоза къахьегамхой, йоах докладчико.

Доккхий декхараш тІаийцад семилетка кхоалагІча шера совхоза болхлоша. 3500 гектара тІа хьажкІаш дІае, хІара гектара тІара 45 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуя, устагІанна тІера 2,7 килограмм тха дакхха, паччахьалкхенга 1961 шера 3100 центнер дулхи 1500 тонн шуреи йохка лаьрхІад цар укх шера. XXII съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь хІанз уж декхараш кхоачашдеш я тха коллектив.

Совхоза болхлой а цунна чуйоагІача юрташка баха дукха а дукхагІа бола нах а хьаьнала къахьегаш а дукха езача Даьхенна дукхагІа ялат, дулх, шура, кхыйола юрта боахама продукташ яха гІерташ а боахк. Дукха ба совхозе хІара денна шоай нормаш тІехкхоачашъеш а наха хьокхам луш дика балхаш деш а бола болхлой.

50 гектара тІа дІайийна хьажкІаш лелае а царех хІара гектара тІара фуалъяьхача хьажкІий 120 центнер чуя а дош деннад Бокова Маржана кулгалдеча звенос. хІаьта цун болхлой хІанз кхашка хьинаре къахьегаш а ба. Толамца ший дош кхоачашдеш йоалл хІара Іаттагара 3500 килограмм шура якхха декхар тІаийца совхоза хьалха латта доярка Галаева Зина а.

Цхьабакъда, беррига болхлой бац совхозе иштта дика балхаш деш а къахьегама дисциплина лакха лоаттаеш а. Дикка нах ба вай совхозе а цун кхоалагІча отделене а къахьега могаргдолаш боллашехь а болх а ца беш, функагІа даь а шоай боахамаш тоаде гІерташ хьувзаш. Царна кІаттІа а хетац шоаш леладеш дола гІулакхаш законах ца хиларахи ужаш хьаьнала къахьегача наха новкъа хиларахи. Фу нах ба цу тайпара гІулакхаш леладераш? Уж ба къаьнарча замах юхедиса во гІулакхаш доахкаш а къахьегамхошта, къаьстта кхувш боагІача кагийча наха юкъе уж доаржаде гІерташ а бола нах. Цар шоашта могар ду нах культурах ца кхийта гІерташ, юрташка культурни а кхетама а балхаш деча наха новкъарленаш ю. Цар цхьаькха а обществана пайдана бола болх бац, совхоза а къахьегамхой а чотах шоай боахамаш тоаде гІерт. 1960 шера цхьанна а дийнахь балха ваха вац СоагІапчара Гаитов Макшарип, Гандалоев Сулейма, Булгучев Баматгири, Баркинхоев Уматгири. Цхьабакъда, царех хІаране 0,25 гектар беши, совхоза лаьтта дажаш доахани жаи а да.

Къаьнарча замах юхедисача гІулакхех эггара а зенех дарех цаІ да дукха истий кхувлар. Шишша-кхоккха сесаг а йолаш, цхьаннахьа а балха а боацаш, ондда боахамаш а долаш нах ба кхо сесаг йола Цокиев Хизир, ши сесаг йола Коригов Махьмад, иштта кхыбараш. Дукха истий кхувлар кхалнаьха сий доадеш а кхувш йоагІа тІехье коммунистически сакхетам болаш хьалкхеяра новкъарле еш а гІулакх да. Цу тайпара нах кхы а ба СоагІапча а совхозе а. Цу нахага хатта деза: фу дагадолаш да шо? Иштта шоаш доахийтаргда моттий шоана, шоай дерригa хьинар ура а оттадаь Даьхе хозъе а тоае а гІерташ хьаьнала къахьегаш боахкача наха шоашта юкъе?

Обществана пайдана бола болх ца бар, хьаьнала къахьийта хьадаь доацача хІамах вахар, паччахьалкхен а къахьегамхой а чотах ший боахам тоабе гІертар, дукха истий кхувлар, кхалнаьха бокъонаш телхаяр, царга общественни вахара юкъе дакъа ца лацийта гІертар, ужжамо кхыдола дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш леладар — уж да советски наха цІаккха а машар бергбоаца зуламаш. Иштта машар хила йиш йоацаш гІулакхаш да йоІ йодаяр, бокхийча нахага къона кхалнах маьре ахийтар, урдош дахар, пхьа лехар, царех тара дола кхы гІулакхаш.

Цу гІулакхашца хадданза къовсам лоаттабе беза вай. Уж гІулакхаш леладеча нахага хоадамболлаш дІаала деза: тхоца даха безам бий шун, харцахьара гІулакхаш ма леладе, зуламаш ма де. Во гІулакхаш дита дага волчоа нийса новкъа вала новкъостал дергда вай. Зулам дита раьза боацарашка ала деза: тхона юкъе моттиг яц шоана.

Къаьстта лира къовсам лоаттабе беза вай «болх ца бечо, хІама даац», яхаш дола социализма керттера закон телхадеча тунеядцашта духьал. Беррига къахьегамхой хила беза цу къовсаме дакъа лоацаш.

Семилетка кхоалагІча шера совхоза къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш доккхийи бехктокхамеи хилар белгал а даьккха доклад йистейоалаш, йоах нов. Умарова: шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачаш а дулургда вай совхоза къахьегамхошта. ССКП XXII съезда сийленца накъа баха вІашгІехьа а даргда. нагахьа санна ерригa коллектив оарцагІ а яьнна хьинаре бІаьстан балхаш чакх а доахе, укх шера дІайийна ерригa культураш бокъонца хьувкъаяра де мел дезар а дойя.

Доклад йистеяьлча дукхача наха къамаьлаш дир сходе.

КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ ЗУЛАМХОШЦА

Матиев ЯрагІе къамаьлацара (СоагІапчарча юрта Совета председатель)

Зуламаш дІа ца далара керттера бахьан да зулам даь саг къайла ваха гІерташ, цун гадоахаш, из бехказа ваккха гІерташ вайна юкъе нах хилари цу нахаца вай къовсам ца лоаттабари. Иззамо во ца саго зулам даьлга ховшше а хьаала ца тигар: аз оалачул са лоалахочо алда из, яхаш вагІар.

Харцахьа лелача сагага, харцахьа лел хьо, ца оалаш дукха нах ба. Масала, Медова Бахьаудина ший йиІит деша а ца йохийташ цІагІа соцайича цунах бехк боаккхаш бацар цхьабола нах. Булгучева Баматгире говр кІина юкъе яжийтац аьнна хьахочох летача, цунга хІама ала ца лоархІабеш а бар цхьабола нах. Уж гІулакхаш юкъера дІа а даьха бокъонца къовсам лоаттабе беза вай зуламхошта духьал.

ХАРЦАХЬАРА ГІУЛАКХАШ СОЦАДЕ ДЕЗАРАШ БАХА НАХ БА

Картоев Ахьмада къамаьлацара

ХІана дІададалац вайна юкъера мехкарий удабар, дукха истий кхувлар мо дола яхача замах юхедиса во гІулакхаш? Уж дІададалац цу тайпара дола во хІама даьча сага вай новкъостал дундаь, цунга вай Іа даьр во гІулакх да ца оаландаь. Саг вийнача сагага а алац вай хІама. Цхьацца бахьанаш а доахаш из бехказа ваккха гІерт.

Ялат лочкъо, доахан дига вахача сага хаьхо духьал ваьлча цунна цІи тох. Нагахь санна цІи техар гучаваьлча, из тоам баьккхе вут Іаьдалга дІа а ца луш.

ХІара зулам даь саг Іаьдалга дІавала веза, кхелаш сецца юкъера дІаяха еза. Из да зуламаш соцадара эггара хьалха де дезар.

БОЛХ ЦА БЕЧО, ХІАМА ДААЦ

Келигов Уматгире къамаьлацара (3-ча отделене тракторист)

Бакъда, вайна юкъе зуламаш деш бола нах хилар. Цхьабакъда, вай ираза, дукха бац уж.

Ерригача юрта а эхь тІадахьаш доккха зулам дар ший нана ерах суда яь хІанз СибарегІа волча са даьвеший воІа даьр. Зуламаш деш а во лелаш а бола нах кхы а ба вайна юкъе, хІаьта уж ца бовзаш саг а вац. Дер дайнараш, къахьега ца ловш бараш, тунеядцаш — уж ма бий зулам, базар къоал, хулиганство, кхыдола во гІулакхаш леладераш. Во гІулакхаш дІадоахалургда массавола саг вай обществана пайданарча къахьегама юкъеозе. «болх ца бечо, хІама даац» яха социализма закон вай чакхдоаккхе.

Шерра общественни вахара юкъеоза кхалнах

Мержоев Хьамада къамаьлацара (СоагІапче)

Дика да кхоалагІча отделене лаьтташ, шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба дукхагІа бола болхлой а. Цудухьа шерра-шера дика хул кхоалагІча отделене дІайийна ерригa культураш а. Цхьабакъда, бокъонца оаха лора ца дар а лерттІа учет ца хилар а бахьан долаш юххера итогаш еча хана кІезига хул тхона кара кхоача рузкъа. Иштта хилар дІадахача шера.

Цудухьа эггара хьалха оаха де дезар кхаьчача хана а чуэцаш а ялат бокъонца лорадари цун учет бокъонца вІаштІехьъяккхари да.

ДІаяхача замах юхедисача зуламерча гІулакхех эггара вогІа дола цаІ да кхалнаьха бокъонаш телхаяр. Ховш да вай юрта шишша-кхоккха саг йолаш, яха раьза йоацача кхалсаг дІалуш, урдош доахаш ужжамо дола кхы гІулакхаш леладеш моттигаш хинна хилар. Общественни вахара юкъе а кІезига дакъа лоац вай кхалнаха, кхалнахага лелалургдолча аттача балхашка маІанах болаш моттигаш а я.

Советски Іаьдал этта 43 шу даьннача хана хила йиш йолаш гІулакхаш дац уж. Вай массане а декхар да кхалнаьха бокъонаш телхаерашта духьал къовсам лоттабелгеи кхалнах общественни вахара юкъеозилгеи. Массанахьа а тикашка, учетчикалла, кхыча царга дулургдолча аттача балхашка а иштта хьалхле лелаеча балхашка а кхалнах бохийтилга вІаштІехьдаккха деза вай.

Сурта тІа: СоагІапча сходе вІашагІехийтта нах.

ДІАДАХА ТІЕХЬАДИСА ГІУЛАКХАШ

Эскиева Хоасбота къамаьлацара (Долакоа)

Советски Іаьдал доаккхача хана хІаьтта кхийна хинна капирхой къабеннаб вайна хІанз, керда тІехье хьалкхийнай. Дукхха а хІамаш хувцаденнад цу хана денз. Хувцабеннаб нах а. ДукхагІа бола нах керда, хІанзарча заман уйла йолаш, во гІулакхаш дІадаьнна ба.

Цхьабакъда, укх 43 шера партеи Советски Іаьдалои вай кхетаде а вайна хьакъал дала а гІерташ хадданза къахьийта дале а, хІанз а цІенбенна дІабаьннабац вайна юкъера во уйлаш йола, тІехьадиса гІулакхаш доахка, зуламаш ду нах.

Вай декхар да цу нахаца мамогга къовсам лоаттабар. Из къовсам хабарах лоаттабарах тоъам болаш бац. МоллагІвале а харцахьа лелачунга хьо харцахьа лел, из оаха могийтаргдац хьона, оалаш лоатто беза цу нахацара къовсам.

Къоалаш деча, нах боабеча, мехкарий удабеча, кхы зуламаш деча наха вай вошa духьала ца доале милицеи прокурорагеи хІама дулургдац. Къаьстта вай, доккхий нах, да дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш дІадахара оарцагІдала дезараш.

ВІалла а мегаргдоацаш гІулакх да, кхел ю оаха, яхаш, йоІ йодаяьр, хІама лочкъадаьр Іаьдалга дІа ца волийташ, тоамаш делга. Бокъонца лаьрхІача харцахьа лелача сага, зулам деча сага новкъостал дар, из къайла вахьа гІертар да кхелахоша леладер. Цудухьа зуламаш деча наьха гІончаш лархІа а беза царех.

Оаха Іаьдалгара дех зулам деш бола нах юкъера дІабахара тхоашта новкъостал дар.

КЕРТТЕРАДАР ХЬАЬНАЛА КЪАХЬЕГАР ДА

Картоев Іовдарха къамаьлацара (Советски яха юрт)

Хьаьнала къахьегар, Советски Іаьдало оттадаьча законий сийдар — из да советски сагах доахкача дикача гІулакхашта юкъе керттерадар. Болх а ца беш зуламаш а деш лелача наьхах советски ала йиш яц. Цар советски наьха сий доацу. Цудухьа харцахьа лелача нахаца къовсам лоаттабар вай декхар да.

МАССАНЕ ДЕКХАР ДА

Галаев Аьлмарзий къамаьлацара (СоагІапче)

Дукха керда хІамаш хиннад тІеххьарча шерашка вай мехка. Шерагара шерга дегІайоагІаш латт вай промышленность, тоалуш латт юрта боахам, лакхлуш латт культура. Къаьстта доккхий хувцамаш хургда вай юрта ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашйича.

Цхьабакъда, вай халкъо дІахьоча наькъа юстара латташ а вай мехка латта гІулакхаш кхета ца деш а ба вайна юкъера цхьабола нах. Уж ба совхоза балха юкъе цхьаккха дакъа а ца лоацаш, базар яь а хІама лочкъадаь а ший боахам тоабе тІерташ боахка нах. Уж нах ба зуламаш дераш а. Из воашта ховшше а вай хІама алац царга, цул совгІа цар леладу ийрча гІулакхаш къайла а кхухь.

Вай декхар да цу нахаца хадданза къовсам лоаттабар, лаьтта царна готдар, шоаш леладу бІеха гІулакхаш чекхдаргдоацилга царна дІахайтар.

Бера хана денз болх беш хьавоагІа со. Боккха сакъердам а дегаІоз а я сона болх. Къахьегалга советски сага керттера декхар да. Цудухьа цхьаккха саг а хила йиш яц болх ца беш.

Зулам къайла кхухьар зуламхо ва

Барахоев Іаддалвахи къамаьлацара (Долакоа)

Цамогаш хинна саг ханнахьа лорага вигача сихха верзаву, лазар гаьна даьлча дарба де хала хул. Иштта да зулам а. Нагахьа санна ший воІ, вошa, кхы гаргара саг харцахьа ваьннагга махайнге а из Іаьдалга дІавелча, из тоалу, нагахь санна цо даь во хІама къайла а дихьа вайнаьха «Іаьдалах» кхелага а денна дІадерзадича кхы а де дог отт во хІама. Из дицдалийта йиш яц.

Са воІо зулам дир. Сайна из гуча мадаьллингехь аз дІа а вига прокурорага дІавелар из. Суд а яь дІавахийта ва из хІанз. Бакъахьа дир аз е харцахьа дир зулам даь сай воІ къайла а ца хьош Іаьдалга дІа а веннацунна суд яйтар? Цхьаболча наха из кхыча тайпара кхетадойя а, аз нийса даь гІулакх лоархІ цунах хІанз а. Нагахь санна аз цу сай воІа даь зулам къайладихьа хиннадаларе, цо тІехьагІа кхы а доккхагІа дола зулам дергдар, тІаккха из вайна саг вар. Цудухьа ях аз ший воІо, вошас, кхыча гаргарча саго даь зулам къайла дахьа гІерта саг зуламхочун гІонча а ва, хІаьта ший гаргарча наьха а берригача бахача наька а моастагІа а ва. Эггара хьалха соцабе беза ший тайпах бола зуламхой. Вайх хІаране из дойя, во гІулакхаш вайна юкъера дІадаргда.

Вай совхозе бахача БІарахой тайпах болча нахага во гІулакхаш ца леладайта аз сайна хьатІалоац. Из де оаш массане а.

Даьлах тешаш а ламазаш деш а нах ба вайна юкъе. Дынах тешари ца тешари сага ший гІулакх да. Цхьабакъда, обществана пайдана бола болх ца бар, йиІигашка ца дешийтар санна дола дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш леладайта йиш яц цу нахага. ХІара советски саг декхарийла ва къахьега а Советски Конституце шийна тІадехка кхыдола декхараш кхоачашде а.

ТІемца даьккхад Советски Іаьдал

Умаров Махьмада къамаьлацара (партизан, пенсионер).

Тахан вай мохк йІаьхи а низ болаш а йола пачхахьалкхе я. Массанена а хой-теш болхлойи ахархойи мел къахьега дийзад вай Даьхе иштта тоаяь дІаоттаеш? Хац. Цхьаццаболa нах ба Советски Іаьдал доккхаш мел тІемаш даьд, мел цІий Іодахийтад ца ховш. ДукхагІбараш кагий нах ба уж. Цу наха хам бац хІанз вай халкъага кхаьчача паргІатон. Из бакъахьа дац.

Вай мехко хьабена никъ бовзаш а из кхы а хозбара шоай низ ца кхобеш къахьегаш а хила беза беррига вай совхозера нах. 1918—1919 шерашка контрреволюцена духьал тІемаш даь цІе партизанаш санна воай низ ца кхобеш мохк тоабе гІерташ хила деза вай тахан социализмагара коммунизмага долхача хана а.

ЧІОАГІДЕ ЛОАЛАХАРЧА КЪАМАШЦАРА ДОТТАГІАЛ

Мамилов Ісай къамаьлацара (Долакоа)

Дукха къамаш дахаш моттиг я Къилбаседа Кавказ, дукххача къамех бола нах бах вай республике а. Коммунизм хьалъеш ба уж берригаш а. Цудухьа мамогга къамашта юкъера доттагІал чІоагІде деза вай. Цхьаццаболча, гІалгІай да тхо, яхаш болча воча наха зуламаш ду вай лоалахошта — хІирашта, черсашта, иштта кхыбарашта. Уж харцахьа лелаш бола нах соцабе беза вай, лоалахаядача хІирий а черсий а юрташца хоза гІулакх леладе деза, вІаши новкъостал де деза. Иштта мара чІоагІлургдац къамий доттагІал.

ХІАРА САГ КЪАХЬЕГА ДЕКХАРИЙЛА ВА

звеньевая Бокова Маржана къамаьлацара (СоагІапче)

ССКП XXII съезда сийленца накъа даха кийчлуш да советски халкъ. Сихдаь бІаьстан балхаш деш боахк вай совхоза болхлой а. Тха звенос дош деннад укх шера 50 гектара тІа дІайийна хьажкІаш лелае а хІара гектара тІара 120 пунт ярийолаш уж хьувкъае а. Из декхар кхоачашдеш я хІанз тха звено.

Совхоза болхлой иштта къахьегаш боахкача хана обществана пайдана бола болх а ца беш, паччахьалкхен а къахьегамхой а чотах шоай боахамаш тоаде гІерташ боахк вайна юкъера цхьаццабола нах. Уж нах ба харцахьа лелараш, зуламаш дераш, кхы во гІулакхаш леладераш.

Цу нахага вай цІенхаштта ала деза: е тхона нийсса хьал а этте хьаьнала къахьега, е тхона юкъера дІадовла. Шоай беррига низ ура а оттабаь семилетка кхоалагІча шера задданеш кхоачашъеш боахкача тха совхоза болхлошта юкъе тарлургбац болх бе ца ловш бола нах.

Къа ца хьегачарца къовсам лоаттабар массане декхар да.

МаІача наха нийсса бокъонаш я кхалнаьха

Яндиева Нинай къамаьлацара (МагІалбика горкома кхалнаха юкъерча балха отдела заведующи).

Октябрьски революци хилалехьа тІехьадиса, баьде къам дар гІалгІай дар. Юрташка школаш, больницаш, кхыйола наха эшаш йола учреждениеш яцар.

Культурни вахаре эшаш мел дола хІама деннад вайна Советски Іаьдало.

Школа, кино, клуб, библиотека, кхы мел дола хІамаш да вай. Цхьабакъда, вай цхьаццайола йиІигаш деша ягІац, кхалнах клубеи киноий ахац, книжкаш кІезига деш.

Кхалсаг ма йий кхувш йоагІача тІехьенна кхетам бала безар. Ший культура лоха хилча, фу кхетам бенна кхедергда цо ший бер. Цудухьа дийша а лакха культура йолаш а хила еза кхалсаг. Цун культура лакхъяр партийни организаце а ерригача общественноста а декхар да.

Кхалсага культура лакхъяра кІезига оарцагІдаьннад вай хІанз а. ХІаьта цхьаццабараш из баьдегІа мелхила дикагІа хеташ а ба. Цудухьа деце хІанад цхьаццаболча наха, кхыметтел коммунисташа а тІехьа, шоай истий, йижарий, мехкарий кино а клубе а ца ахийтар.

Вай кхалнаха юкъе беш бола болх ледара хилар гуш да цхьаццабола кхалнах мурдаш а хинна, зерате а ухаш, лелаш хиларах а.

ЦІенхаштта тоабе беза вай кхалнаха юкъера болх, цар бокъонаш телхаерашта духьал цахаддаш къовсам лоаттабе беза. Сецца дІадаккха деза дукха истий кхувлар, урдош дахар, раьза боацача кхалнах маьре ахийтар, ужжамо кхыдола во гІулакхаш. Бокъонца дІакхачийта еза кхалсага Советски Іаьдало цунна енна йоккхий бокъонаш.

27-ча апреле хиннача СоагІапчарча бахархой схода СОЦАМ

ЦІаккха ца хиннача тайпара къахьегама а политически а хьинар ай а денна, парте XXI съездеи ССКП ЦК январски Пленумеи соцамаш кхоачашдеш а шерра йоаржаяь коммунизм хьалъеш а доалл советски халкъ. Котъяьннача социализма мохк ба эггара хьалха космос хьайийлача Юрий Алексеевича Гагарина Даьхе.

Йоккхий я вай коталонаш. Из дика гу 1961-ча шера хьалхарча квартале мехка промышленносто баьча балха итогашка а юрта боахам дегІабарга а хьежача.

Цхьаццадола толамаш даьхад «Ингушский» совхоза отделенеша. Укх шера хьалхарчул дукхха дикагІа кийчо яь дІадоладаьд бІаьстан балхаш. Дукха ба вай совхозерча къахьегамхошта юкъе хьинаре къахьегаш бола нах. ЧІоагІа раьза болаш а сий деш а йоах совхоза болхлоша хьалха латтарий. Галаева Зинай, Бокова Маржана, Галаев Исраила, иштта кхыбарий цІераш. НаІалт хинна дола къаьнарча замах юхедиса зуламе гІулакхаш дІа а тесса, деррига советски халкъаца цхьана иразе вахар хьалдеш ба уж.

Цхьабакъда, сходо белгалдоаккх совхозе бахача наьха дукхагІа дола дакъа хьаьнала къахьегаш болча нахах латтилга а совхозера цхьабола нах къаьнарча законех баха гІерташ хилар а. Из да дукха истий кхувлар, кхалсага сий ца дар, цун бокъонаш телхаяр. Укхаза цІераш яьхай дукха истий кхийлача наьха, — сий довлда цар!

Из да кагирхошка, къаьстта йиІигашка ца дешийтар, уж школе, кино, художественни самодеятельноста кружокашка ца ахийтар. Укхаза цІераш яьхай цу тайпарча даьй-ноаной а. Эхь хилда царна ерригача схода хьалхашка!

Из да вай совхозе обществана пайданарча къахьегама юкъе дакъа а ца лоацаш, къоалаши базараши а еш, наьха хьацарах баха гІерташ нах хилар. Цу жуккаргашта-тунеядцашта дІаховлда вай обществе къа ца хьийгачо хІама ца дуалга!

Тайп-тайпарча сектаех бола дына фанатикаш-моллаш, мурдаш, мурдий тхьамадаш гІерт бакъдолча вай вахарах харцдараш а дувцаш, атта хІамах тешаш бола баьде нах Іеха а беш, цар хьакъах бІаьхий хила. Мел дукха зенаш даьннад дына гІулакхаш леладерашкара, мел дукха харцахьара гІулакхаш даьд «шейхаш» да тхо яхача наха шоай харц хьехамца. ДІабаха уж берригаш а! — ях оаха тахан. Совхоза тоаденнача кхашка тІадаьнна оасар да уж нах, вай вахар кхы а тоадалара новкъарле ераш ба уж. Цудухьа СоагІапчарча бахархой сходо соцабу:

ХІара къахьега ха йолаш а къахьега могаргдолаш а вола саг декхарийла ва обществана пайданера болх бе. Коригов Баматгири моча хьаьнала къа ца хьегаш болча наха совхоза болхлошта йолча льготех пайда ийбергбоаца гІулакх оттаде деза, царгара сов бешамаш хьаяха еза, цар доалахьара доахан совхоза лаьтта дажийта йиш яц. Оаха дІахойт болх ца беш йолча жуккаргашка, советски законий сий ца дераш хьаьнала къахьегача наха юкъе баха йиш ца хилар.

Оаха кхы леладергдоацаш дутт къаьнарча замах юхедиса сий доаца гІулакхаш: урдош доахалга, дукха истий кхувлилга, низах мехкарий удабелга, харц хІамаш ледадерий га доахалга, кхалнахага юрта общественни вахаре дакъа ца лоацийталга, иштта кхыдараш. Лира къовсам лоаттабергба оаха цу тайпара гІулакхаш леладерашца. Сий доацаш лоархІ оаха уж гІулакхаш леладераш.

Оаха дех городской прокуратурагара дукха истий кхийла бола Цокиев Хази, Коригов Баматгири, иштта кхыбараш уголовни бехктокхаме озар а цар дешаш укх юрта дувцар а.

Оаха къоабалду «зерата моттигаш» дІакъовлара а зерате ухалга соцадара а хьакъехьа Веданеи Шаьлеи районашкарча къахьегамхой сходаша даь соцамаш. Оаха дІахкайнаду, тхох цхьаннха саг цига зерате гІорг ца хилар.

Сходо бокъо лац Точиев Ахьмада, Коригова Іайшета, Цечоева Хьавас, иштта кхыбараша кулгал деш йолча дына секташта къайлагІа вІашагІъеттаяла, Іаьдалгара бокъо царга ца хиларца. Юкъера дІадоаккхаргда оаха наха зуламе дола дына гІулакхаш леладелга, дынах тешарашкара «сагІийна» ахчаши кхы хІамаши йоахалга, сага унахцІенона зене дола марха кхоабалга, мурдий секташта юкъе кагирхой увзалга, и. кх. дІ. Юкъера дІадоаккх оаха тайп-тайпара дола къовсаме гІулакхаш шарІийцеи кхелацеи къестаделга.

НаІалт кхайкаду оаха Цечоева Фуна йийнача ЦечоевгІар дезала, республикански прокурорага декхар а ду керда тохкам а баь цу бІехача гІулакхацара кхыбола доакъашхой уголовни бехктокхаме озара. Саг вийнараштa эггара лирагІа дола таІазар дар а дех оаха. Оаха дІакхайкаду цу зуламхошта тхоайгахьара цхьаккха тайпа къахетам а гІо а хург ца хилар.

Шоай берашка ца дешийташ болча Медов Бахьауддина, Цуциев Ахьмада, иштта кхыбараша а доккха зе ду вай обществана. Оаха дІакхайкаду юртарча дерригача деша ха йолаш долча бераша деша дезаш хилар. Дына гІулакхаш леладеш вола Дзейтов Юсапагара хьехархочун бокъо дІаякхар а балха тІара мукъавалийтар а дех сходо горисполкомагара, хІана аьлча советски хьехархо яхача езача цІера сий доадеш воалл из.

СоагІапчарча юртахой сход кхайк района а республика а беррига бахархошка: къаьнарча замах юхедисача дерригача наха зуламе долча дына гІулакхашца: урдох кхалнах бохкарца, пхьенаш лехарца, дукха истий кхувларца, кхалсага сий доадарца, харцахьа лела нах къайла кхахьарца, ираза вахар кхоллара новкъарленаш ерашца эггара къизагІа бола къовсам лоттабара тІахьехаш.

Доазол дехьара

Н. С. Хрущева Ереване даьча къамаьлах доазол дехьа дувцараш

ВАШИНГТОН, 7 май. (ТАСС). Селхан Вашингтонерча сайрийнарча газеташа йоккха моттиг еннай Н. С. Хрущева Ереване даьча къамаьла.

«Стар» яхача газето хьалхарча оагIон тIа арабаьккхаб Н. С. Хрущева даьча къамаьла беррига чулоацам. «Стара» йоах, Кубана духьалара тIема интервенци харцъеш Н. С. Хрущева аьнна дешаш чIоагIа тIоараш тохарца могадаьд пулбеннача наха.

«Хье а, нах а бахийта» — яхача дешаца кхайк Хрущев ВIашагIкхийттача Штаташка — йоах газето.

«Малхбузерча паччахьалкхенаша дIадаккха деза Лаосах шоай тIема плацдарм е тIертилга», Советски правительство чIоагIа кийчлуш я герз Iодиллара дешай хьакъехьа ВIашагIкхийттача Штаташца переговораш е, аьнна Н. С. Хрущева кхайкадаьр къаьстта белгалду газеташа.

НЬЮ-ЙОРК, 7 май. (ТАСС). «Нью-Йорк таймса» шийи хьалхарча оагIон тIа гургйолча моттиге арабаьккхаб Н. С. Хрущева Ереване даьча къамаьлах бола хоам, керттера терко герз Iодиллара переговорашта тIа а йохийташ.

«Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето гургйолча моттиге арабаьккхаб корреспондента Листера Москвера байта хоам. Цу тIа а кертера моттиг дIалоац герз Iодиллара переговорех Н. С. Хрущева аьнначо.

«Нью-Йорк миррор» яхача газето «Хрущева Кубах предложени оттаю» аьнна керте а яздаь, Ассошиэйтед Пресс яхача агентства Москвера бу хоам арабаьккхаб. «Нью-Йорк джорнэл америкэн» яхача газето из хоам арабаьккхаб «Хрущева юха а Кастрона новкъостал дергда йоах США-ца лоаттабеча къовсаме», аьнна керте а яздаь.

Ассошиэйтед Пресс яхача агентства Вашингтонера беча хоама тIа йоах, Н. С. Хрущева яьча замечанеи текст Iомаяьчул тIехьагIа мара цу хьакъехьа цхьаккха хIама аргдац, аьннад паччахьалкхен департамента викало Роберт Макклоске.

ДЕЛИ 7 май. (ТАСС). Индийски общественностои кепайоазонои боккха теркам бу Армене Советий Iаьдал эттаи Армене Коммунистически парти хьаяьи 40 шу дизара хетаьча заседане Н. С. Хрущева даьча къамаьла.

Индийски центральни газеташа доккхача алапашца керте а яздаь, дизза доашхаш арадаьккхад новкъоста Хрущева даь къамаьл. Къаьстта теркам баьб герз Iодиллара дешай хьакъехьа СССР-еи США-и правительствашта юкъе переговораш хургъя цо аьнначоа. «Герз Iодиллара переговораш каста юха а йолалургъя йоах советски премьер-министра», «Герз Iодилларах йола переговораш касталашха хургъя», «ЧIоагIа кийчвалар дIадех Хрущева» яхаш керте яздаьд индийски керттерча газеташа. «Стейтсмен» яхача газето къаьстта белгалдаьхад Советски Союз цу переговорашка чIоагIа кийчлуш а я, вож оагIув а иштта кийчлургъя мот тхона, аьнна Н. С. Хрущева дешаш. «Герза тIахьожам лоаттабелга дац халкъашта дезар, тIахьожам а лоаттабеш герз Iодиллар деза царна» яха СССР-а Министрий Совета Председатела дешаш доаладаьд газето.

КАИР, 7 май. (ТАСС). Каирерча дерригача газеташа Н. С. Хрущева даьча къамаьла йизза изложени еннай тахан.

«Аль-Ахбар» яхача газето доккхийча алапашца керте яздаьд: «Укх тIеххьарча хана дунен халкъашта юкъера хьал вогIа да. Машар безача халкъашта духьаларча агрессивни империалистически заговораш, дунен халкъашта юкъерча гIулакхий кхоахкам лаккхбар машара тIулакха боккхача кхераме хIама да. Хрущева Кубаца машаре яха тIахьех США.

«Прогрэ диманш» яхача газето керте яздаьд: «Касталашха герз Iодилларах йола переговораш юхайолалургхилар белгал а даьккха. Хрущева аьннад США-с ювцача массе тайпарча тIахьожама раьза хургъя СССР. Кубах, космосе вахарах дувц Хрущева. Хрущева йоах: «ТIом хиланза баргбоацаш бац».

«Журналь д,Эжипт» доккхача алапашца керте а яздаь белгалдоаккх: «ТIахьожам беш, герз Iодиллара, США-неи Кубанеи юкъе дикача лоалахой гIулакхаш хилара тIехьа ва Советски кулгалхо», яхаш.

„Советски Союзал массехк шера тIехьайисай США"

НЬЮ-ЙОРК, 7 май. (ТАСС). «Укх кIирах фатацеи цIогIацеи хьалхара зIаммига гIа баьккхаб ВIашагIкхийттача Штаташа космос тахкарга бодача новкъа саг вахийтарца»,—яхаш язду Канаверал яхача мысера «Нью-Йорк таймс» яхача газета корреспондента Джон Финне.

«Советски космонавт Юрий Алексеевич Гагарин 12 апреле Льаттанна гонахьа го баккхарца ниийсбича, —йоах цо дIахо,—астронавта Аллана Шепарда ракета гIеттача майдан тIара 115 миль лакхеи 290 миль гаьнеи водаш 15 минута космосе бихьа никъ, бакъдар аьлча, кIезигеи тIехьабисаи ба. Из урагIвахийтача ракета низ советски ракета низа иттлагIа дакъа мара бацар, хIаьта капсула дозал Гагарин чуваьгIача кабина дозала пхелагIа дакъа мара дацар. Гагарина никъ беш яьккхача ханах никъ беш ялхлагIа дакъа мара ха яьккхаяц, хIаьта Шепарда баь никъ Гагарина баьча наькъа дезткъе иттлагIа дакъа мара бацар.

Ракета урагIъяхар правительства, кепайоазоно, радиос, телевидене айдарга а цун дукха дувцарга а диллача, «Меркуре» проектах саго космосе бихьа никъ доацар даь бувцарг болчоа а цун лоархIам сов тIехбоаккхаргболчоа а тара да. Советски мехка карагIдаьннача духьал жоп даланза ца доалаш саг урагIвахийта хила мег Америка, цхьабакъда, дизза жоп хуладаланзар цунах.

Мелла из тамаш йолаш хете а, Шепард сигал вахар айдаь, доккхадаь дувцаро цхьадолча даькъе бакъду, фон Брауна 3 шу хьалхагIа, керттерча даькъе психологически гIулакхий духьа а сий даккхар духьа а космосе аха везаш ханаш хул» яьхар.

«ХIанз дунен халкъашта юкъе латтача яхье, — йоах корреспондента тIеххьара а, — саг сигал вахийтара лоархIам тIеххьара а укх тIа соцаш ба: цо щIаькха а тешал ду низ бола ракеташ шоай ца хилар бахьан долаш ВIашагIкхийтта Штаташ Советски Союзал массехк шера тIехьайиса хилара».

Колонизатораш сихбеннаб...

ЛОНДОН, 7 май. (ТАСС). Анголе гIетта халкъ дужаде карателий йоккхий отрядаш яхийтай. Салазаровски эскарий керда доакъош ух мехка. 15 эзар саг юкъе волча Анголерча эскарах кастта дIакхетаргва «Вера-Крус» яхача кемаца воагIаш вола кхы а 3400 салте. Рейтера агентства белгалдоаккх Ангола къилбаседерча оагIорахьа восстани йолаелча денз «цкъа дохийташ Португале малхбузенафрикански колоне эггара дукхагIа дахийта эскар» из хилар.

Лузитания яхача португальски агентства яхачох, Луанда яхача Ангола столице «террористаш» ба, хIаьта «хIанз цига сатем оттара маIан да полицеи милицеи дийнахьа а бус а городе ха деш хилар».

«Ша баьча Енисея тIа». К. Толстикова сурт. «Семилетка кхоачашъю» яхача шоллагIча Ерригсоюзни художественни фотовыставкерча экспонаташцара сурт.

Маякаша сердал тел...

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» яхача совхоза нов. Шамсаев бригадир волча цхьоалагIча отделене оалхазараш кхоабача ферме болх беш я Цугаева Люба. Болх дика барца, болх мишта бе беза кхычарна хьокхам теларца районал арахьа а цIи дIахезай Любай.

Беррига юрта боахам сихха тоабара ССКП ЦК январски Пленума решенеша дегаш гIоз а даьха. вай парте XXII аргIанарча съезда накъа бахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь, 1-ча Мая цIейга боккха къахьегама толам баьккхар Цугаева Любас болх беча оалхазараш кхоабача ферма коллективо: планах хIара котамгара ворхI бетта гулде деза 60 фуъ 3 беттаи 20 дийнахьеи гулдир коллективо.

Март бетта юххье фермага дIаеннача 21870 кIоригах ца йолийташ 99,5 процент хьалкхеяьй. Цу тайпарча маякаша телача сердалон беркат кхыча фермашка а доалл. Цу хьалха латтача фермаца яхье яла лаьрхIар совхоза пхелагIча отделенерча оалхазараш кхоабача ферма коллективо. ЦхьоалагIча отделенерча ферма коллективагара хьокхам а эцаш къахьийга пхелагIча отделенера ферма хIанз цунца дIанийсъенна а Iийнаяц.

1961-ча шера тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха толамца кхоачашдара бокъонца къовсам лоаттабеш я цу шин ферма коллективаш.

Г. АБДУЛ-КЕРИМОВ.

Республикански кхалнаьха Совета заседани

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха юкъе болх дIакхахьара хьакъехьара республикански Совета заседани хиннай. Кхалнаха юкъе болх дIабахьара республикански Совета председателалла М. К. Мусаева, заместителалла Г. Ф. Галкова, И. А. Тачиева, Совета секретаралла Т. М. Эсембаева хержаб цу заседане.

Укх шера майи июньи бетташка вай республикерча кхалнаха юкъе дIабахьа безача балха тохкамаш а даь план оттаяьй Совето. Планах оттадаьд республикерча районашкарча деша дагIа ха йоацача берий учрежденей хьалашка хьажа а хIаьта партийно-советски органашца цхьана керда сезонни берий цетсадаши яслеши хьаеллара болх чаккхбаккха а. Ачхой-Мартановски района кхалнаьха Совето «Семилетка кхоалагIча шера района кхалнаха социалистически яхье дакъа лацарах» йолча отчеташка ладувгIаргда, хIаьта партийни, комсомольски, советски, школьни организацешца цхьана тIадоагIача кердача 1961—1962 дешара шера вай республикера еррига йиIигаш дешара юкъеозара, юрташка баха беррига нах дийша хургболаш, кхалнаьха Советашка гIолла атеистически пропаганда чIоагIъергйолаш болх бергба Совето.

Вай республикерча массайолча районашка деша багIа ха тIехъяьннача йиIигашта классаш вIашагIтохара кийчо еш я хIанз Совет.

Н. ШИПУЛИН.

Ч1оагIа сакъердаме яр Грозненерча Ленина цIерахча Майдане 7 мая. Цу дийнахьа хьайийлар легкоатлетически сезон. БIаьстан эстафете дакъа лоацаш дуккха тайп-тайпара физкультурни организацеш яр. 11 сахьат даьлча 23 команда викалашта эстафетни гIажилгаш дIайийкъар Грозненерча къаьнарча физкультурника Н. С. Лоханина. ДIайолаелар бIаьстан эстафета. Яхье баьннача физкультурникаша хьагайтар Грозне йоккха говзал йолаш, хьинар долаш дуккха спортсменаш болга.

Эггара хьалхара моттиг яьккхар «Труд» яхача общества команда (тренер Я. И. Бельцер). Цу команде дакъа лоацаш бар Полозенко, Певцов, Глазкова, Еремеев, Юрьева, Шапкин, Треглазова, Батриева, Фомин, Прохорова, Александров, иштта кхы а. Цар шоай эстафета чакхъяьккхар 37 мин. 46 сек. ШоллагIа моттиг яьккхар «Буревестник» яхача команда (37 мин. 47 сек.), кхоалагIа моттиг — «Спартака» (40 мин. 59 сек.), йиълагIа моттиг — «Къахьегама резерваш» яхача команда (41 мин. 05 сек.).

Сурта тIа: эстафета йолаеннача хана.

Н. Кобиашвиле сурт.

Ильича васкеташ къахьегамцеи гIулакхацеи кхоачашду

«Къахьегамцеи тхоай гIулакхашцеи кхоачашдергда оаха Ильича васкеташ» яхача девизах пионерски двухлетка дика чакхъяккхара тIехьа къовсам лоаттабеш ба хIанз МагIалбикера пионераш.

Городерча пионераша лаьрхIад «ДоттагIал» яха нефтепровод юллача эша металлолом мамогга дукхагIа гулъе. Дукха металлолом гулъяьяр пионераша дIадахача шера. Цхьабакъда, укх шера кхы а дукхагIа гулъе декхар оттадаьд цар шоашта хьалхашка. Укх шера металлолом гулъяра месячник кхайкаьйчул тIехьагIа дика дIаболабир городерча пионераша металлолом гулъяра болх.

Иштта цхьоагIо йолаш къахьегарах хIанзале 60 тонн металлолом гулъяьй пионераша. Цхьабакъда, цунах тоъам баь Iе уйла йолаш бац уж.

Массане хьокхам эца мегаргболаш къахьийгад металлолом гулъеча № 3 йолча юкъерча школа 3-ча класса дешархочо В. Ткачева. Цо гулъяьй 500 килограмм металлолом. Иззал металлолом гулъярах комсомола горкомо Ткачевга из хоаставеш телеграмма ейтай. Цул дукха тIехьависавац номер 7 йолча юкъерча школа 4 «А» классера дешархо Р. Магомадов. 475 килограмм металлолом гулъяьй цо. Номер 12 йолча школа дуккхача пионераша гулъяьй 180—245 килограммага кхоачаш металлолом.

Пионерски двухлетка кхоачашъеча доккха новкъостал ду производственно-дешархой бригадаша. Ужжамо бригадаш вIашагIъеххай номераш 1, 3, 6, 7 йолча юкъерчеи номераш 2, 9, 11, 8 йолча ворхI шера дешачеи школашка, школа-интернате.

Укх шера хIара школана лаьттан участкаш йийкъай. ХIаьта школашкарча производственно-дешархой бригадаша лаьрхIад хIара участке ялат, баьца дааараш дика хьувкъийтара а пачхаьалкхенга уж дIадалара а низ ца кхобеш къахьега. Иштта номер 7 йолча юкъерча школа дешархой бригада шоаш 15 гектар лаьтта аьхад. ХIаьта СоагIапчарча номер 8 йолча школе хьажкIаш лелаеи гIишлошъерийи шиъ производственно-дешархой бригадаш вIашагIтехай. Укх шера керда дешара шу хьатIаотталехьа школе мел е еза ремонт е дош деннад бригадацарча пионераша. Ремонт дIайолаергья цар июль бетта.

Пионераша шоай инициативах тимуровски командаш вIашагI а теха спортивни площадкаш кийчъяра, город хозъяра гаьнаш дIайоагIача а чIоагIа новкъостал даьд. Цу тайпара пхиъ команда вIашагIтехай номер 3 йолча школе. Шоашта тIабилла моллагIа болх дика чакхбоаккх команда членаша.

Городерча дуккхача школай пионераша берий бешамашта, берий парка, клуба шефство лелаю. № 8 йолча школа пионераша клубера художественни самодеятельноста кружокашта керте латт, берий киносеансашка дежурстваш лелаю. Номер 11 йолча школа дешархоша теникий театр вIашагIтехад. Дукха балхаш даьд доттагIлен бешамаш, зизаш дIадогIача кхыча школашкарча пионераша а.

Вай республика кхы а дикагIа, хозагIа хилийтара, «Семилетка спутник» яхача дружина цIи яккхара кхы а чIоагIа къахьега дезаш ба МагIалбикерча школашкара пионераш. Из сийлен декхар кхоачашдеча низ кхо ца беш къахьега лаьрхIад къонача ленинцаша.

Л. ПАРМАКСИЗ,
комсомола горкома школашта йола инструктор.

Коартолаш дIайийна бовла боахк

ССКП ЦК январски Пленумеи КъилбаседаКавказа юрта боахаме хьалхле лелаерий совещанеи яь решенеш кхоачашъяра укх шера доккхий социалистически декхараш тIа а ийца, хьинаре къахьегаш ба Советски района Кирова цIерахча колхоза къахьегамхой. Цар лерхI 100 гектара тIа дIайийнача коартолий хIара гектара тIара 90 центнер яккха.

ХIанз цу колхоза бригадаш агротехнико яххача тайпара бIаьстан балхаш деш я. Кхашкара балхаш деш къаьстта дика къахьег Тимаев Маке кулгалдеча № 1 йолча бригада.

Коартолаш колхозе керда дIаювш йола культура я, Цудухьа уж дикагIа хьалкхеяра колхозе агротехнически курсаш вIашагIъехкаяр.

ХIанз сихбенна коартолаш дIаювш ба уж. ХIаьта дIайийна бовла а боахк.

БIаьстан балхаш дика дарца белгалъяьннай Сулеймановеи Исаевеи звенош. Царех хIара звенос шоай нормаш 130—140 процент кхоачашъю. Къаьстта дика болх беш я Чупалаев Алде кулгалду звено. Цу звенос массарел хьалхагIа шийи участке удобренеш ехкар, цул совгIа ханнахьа культиваци дисковании йир, макха а баьккхар.

БIаьстан балхашка дика кийч а бенна, хIара гектара тIара 125—130 центнер коартолаш яха дош деннад звено членаша.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

ХьажкIаш дика дIаюв

Сихбенна хьажкIаш дIаювш ба Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза ТIой-Юртарча отделене механизатораш. Уж дIае эггара хьалха араваьлар звеньевой Мережков Мухтар.

Дика тоаьча техникаца хьажкIаш дIае арабаьлар цу совхоза Долакха-Юртарча отделенера Манкиев Хьамиди Долтиев Рашиди.

Ала дезаш да еррига хьажкIаш дикача лаьтта, гексахлоран техача «ВИР-42-1» яхача фуца дIаювлга. ДIаде тоъал кийчдаь латт фу. Еррига хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIаюв. ЧIоагIа къахьег цар квадраташ нийса хилийтара. Цар хьийга къа дейнадац. Еррига квадраташ нийса я.

Н. БИЗЯНОВ.

Ладувгlа радиога

11-ча мае: 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — «Гудермесера кагирхой къахьегама вахте» передача (гIалгIай меттала); 17.25—ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Советски Iаьдала цIеча байракха кIал» —передача (эрсий меттала); 18.25—керда хоамаш (эрсий меттала); 18.35 — «Шоана, новкъостий — хьажкIаш лелаерхой»—концерт.

УКВ: 9.01 — Рахманинов «Фортепьянеи оркестреи шоллагIа концерт»; 9.37—«Ашарашта йола бокъо» — музыкальни передача; 10.24 — Свиридов «Патетическая аратория»; 19.01 — Вишневский «Хьалхара конни» — радиопостановка; 21.12 — Музаев «Шерипов Асланбеках дола дувцар»; 21.30 — спектаклаш тIара ашараш а иллеш а оалаш концерт; 21.49 — Перуански иллиалархочун Сумак Иммай концерт.

12-ча мае: 6.35 — «ХIанз керттерадар да — дIадийнача ялата гIулакх дар» — передача (эрсий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.00 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.30 — Гуржий музыка концерт; 8.50 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (гIалгIай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — беседа: «Гуржий республика сий дола шовзткъа шу» (гIалгIай меттала); 17.25—ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Дынах дола бакъдар — беседа (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Советски Грузе шовзткъа шу» (эрсий меттала); 18.30 — РСФСР-а заслуженни артистий Айдамировайи, Хамхоевеи, Нохч-ГIалгIай АССР-а халкъа артиста Димаевеи концерт.

УКВ: 9.01 — «Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреатий вокалистий, пианистий концерт»; 10.25 — Свиридов Роберта Бериса иллеш; 19.01— радиопостановка: «Козы Барпеши Банслуи» — казахский халкъа эпос; 20.05 — нохч-гIалгIай бегий иллейи халхарийи концерт; 20.48 — Лейтес «Крейцерова Соната» — музыкальни очерк; 21.42 — Хальберто Вальдес «Тамбо» яхача балета тIара сюита.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.00 — «Эрсий искусства сокровищница» — кагирхошта лаьрхIа; 19.15 — телевизионни кердадараш; 19.25 — киножурнал; 19.35 — Партеткъаь шоллагIча съезда накъа доагIаш: «Оаха кхоачашду тхоай декхараш» — Грозненски химически завода директора новкъоста Назарова къамаьл; 19.45 — Бакинский политехнически инстиута художественни самодеятельноста концерт; 20.10 — керда хоамаш (нохчий меттала); 20.20 — «Шумный день» — художественни фильм.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМ

Говза кулгаш деза хьажкIашта

Агротехника нийса чакхйоахаш хилча вай республикерча ерригача колхозашкеи совхозашкеи торо я хIара гектара тIара 50 а кхы совгIа а фуалъяьха хьажкIаши 400—500 центнер силоса моша хьажкIаши яха, хIаьта Шаьла, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Курчалой, Наьсарен, МагIалбика яраш санна йолча районашка хIара шерра-шера доккхий хьувкъамаш тел хьажкIаша.

Льатта кIоаргагIа мел оах дикагIа да хьажкIашта. Цар низ бола овлаш кIаьдача лаьтта дикагIа чIоагIлу, цудухьа 23—25 сантиметрал тIийхагIа хила йиш яц зяба лаьрхIа оахаш дола лаьтта.

ХьажкIий хьувкъам дукхагIа кул цхьан гектара тIа 18—20 тонн кхои, 1,5—2 центнер суперфосфати, 1 центнер калийни тухи диллача.

Вай республике хьажкIаш дика лелаярах цIи хеза волча нов. Зармаев Абдул-СаIида, вайна махарра, вIашгта массехк шера чIоагIа хьувкъаю хьажкIаш гурахье а денз зяба лаьтта ахалехьа цо хIара гектара тIа 20 тонн дохкаденна кхои 1 центнер суперфосфати ехкарах.

Цул совнагIа, хьажкIаш дIае йолаялалехьа шозлагIа культиваци яккхале цхьан гектара лоархIаш цо йийхкай 2 центнер амиачни селитр, 1 центнер суперфосфат, 0,5 центнер калийни тух.

ХьажкIаш дика хьувкъае ховш цIи хеза мастер волча Озерный Марка укх тайпара хьаьндаьд лаьтта: эггара хьалхагIа хьажкIашта лаьтта ахалехьа цхьан гектара тIа 18—20 центнер дохкаденна кхо дулл цо, цул тIехьагIа мугIарашта юкъе хьалхара нух токхадале 4 центнер котамий помет юлл, хIаьта 50—60 сантиметр хьажкIаш лакхъеннача хана хIара хьажкIий хена лаьрхIе 1 литр коачдаь кхо тох.

Цу шинне болх вIаши нийсбича гуш да кхо диллара боарам а хьисап а новкъоста Зармаева а Озерне а цхьатарра хилар (эггара хьалхагIа оахача лаьтта цхьан гектара тIа 20 тонн), цхьабакъда, Озерне Марка дукхагIа моттигера удобренеш ехк тIаьннача хьажкIашта (котамий помет, йокъ, коачдаь кхо), хIаьта Зармаев Абдул-СаIида минеральни удобренеш ехк. Цхьабакъда, цо а вокхо а тIаьннача хьажкIашта азотисти удобренеш ехк. Цо гIойлею хьажкIий овлаши хенаши чIоагIдалара. Уж дегIадоагIача хана хьажкIаш тIехьагIа ебара эша хьоанал Iоаю цар.

ХьажкIаш дIайийна массехк ди даьнначул тIехьагIа уж тIаялалехьа кхай тIа макха боаккх. Зыръ тохале боаккха макха оал цунах. Цул тIехьагIа боаккхаш бола макха массанахьа а хьажкIаш тIаяьлча боаккх. Макхаш даьхача кхаш оасарах цIена хул.

ХьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIайийча йиш хул дуккхаза а хан-ханнахьа а хьажкIашта урагIеи пхорагIеи механизированни обработка е.

ХьажкIашта 3—4-зза нух токхаде а нийлх а еш 1—2-зза оасар де а деза. Хиш дехкача лаьтта дIайийна хьажкIаш хIара бIена 2—3 ягIийта еза, хIаьта вокх лаьтташка йийнараш — 1—2.

Нух кIезигагIа токхаде а мегаргда, нагахьа санна фу тоссача сеялка аппараташка оттаеш йола дискаш калибровка яьча фийгий доккхалга-зIамигалга хьежжа нийса кержа оттаяьяле.

Квадраташ нийса хилийтар духьа сеялка бокъонца нийсъяь хила еза, цо цхьан ханна фийгаш Iотессаргдолаш. Иштта хургйолаш из нийсъю хьажкIий фийгий доккхалга-зIамигалга хьежжа кержача аьшка бурилгашца, бустама аьшксаьрг нийса эза хиларца.

ХьажкIаш дIаювча хана сеялка болх мишта бу хьож сеялка юхахьувзача саьнгга контрольни заталаш дегIе а лаьттах даха фийгаш юха хьаоахкаш а.

ХьажкIаш дIае йолаяле сеялка нийса йий хьежа ца Iеш, бустама аьшксаьрг талханза бий а хьажа веза.

1960—1961 шерашкара гуйреи Iаи йоачаш йоацаш хиннад, цудухьа тIоадал кIезига я лаьттанца, хIаьта цхьайолча районашка геттара кIезига а я. Из бахьан долаш хIанзе а оарцатIдовла деза хьажкIаш дIаелехьа а тIаьннначул тIехьагIа а хий дехкара, хиш дехка харшаш хьалххагIе кийч а даь. Хиш дехкача лаьтташка хьажкIаш дика хьувкъ.

Грозненски опытни мелиоративни станцерча Iилман болхлочо нов. Н. Н. Артемова Сунженски опорни пункте дIайийнача хьажкIашта хий а дехкаш, хIара гектара тIара 200 центнер хьажкIаш яьхай.

Къаьстта чIоагIа лоархIам болаш да хьоаса боаккхача хана хьажкIашта хий дехкар, хIана аьлча цу хана фийг хьахила болабалале, хьажкIаша лаьттанцара хьалъоз дукха тIоадал а хьоанал а.

Дуккхача шерашка эем баьхачул тIехьагIа гучадьннад, нагахьа санна хьоаса боаккхача хана йоачаш хилча, хьажкIаш дика хьувкъаш хилар. Цу хана догIаш ца делхаш дисача, хиш дехкарца тоаю уж.

Хий диллале хьалхагIа цхьан гектара тIа 1—2 центнер лоархIаш суперфосфат тосс. ХIара хий массаза дулл, хьажкIаш тIайола лаьтта культиваторца цамцадаккха деза.

ХьажкIий хенаш лакха хилийтар духьа хьалхара культиваци яьккхачул а шоллагIа культиваци яьккачул а тIехьагIа азот доаллаш йола удобренеш ехка еза хьажкIашта (котамий помет, коачдаь кхо, амиачни селитр, сульфат аммония, кхыяраш).

ХьажкIашта гIулакх деча хана кIезигагIа лоархIам болаш дац сов яраш дIа а йоахаш, ханнахьа хьажкIаш нийлхъяр а. ХьажкIаш нийлхъяра эггара дикагIа йола ха я 3—5 лорд яь ха. Ханнахьа хьажкIаш нийлх ца йича, цар хьувкъам лоха хул.

ХIанзарча, эргаяьхача, дика нийсъяьча сеялкашца, дика калибровка яь фу а долаш, хьажкIаш дIайийча, хайра нийлхъе езац уж. Цхьабакъда, гектара тIара йоала хьажкIаш хIара гIадамах летача хьажкIашка хьежжа хул, цудухьа чIоагIа лоархIам болаш да, хьажкIаш цхьатарра тIаьннача хана кхайга дикка хьажа а хьежа, уж совгIа йолчара дIаяхар а нийлха йолча моттигашка уж кулгашца юха дIаер а. ХIара гектара тIа 40—45 эзар хьажкIа хургйолаш бе беза из болх.

Дика лоархIаш да хьажкIаша хьоаса боаккхача хана царна канех баьккха дом тохар. Малх хьалбалалехьа гулбе беза дом.

Шийи балха опыт ювцача хана нов. Зармаева белгалдаьккхар, хьажкIаш хьалкхеяь яьнначул тIехьагIа уж дика лорае езаш хилар.

ХьажкIаш кхачаш латтача хана цо ше а цун звеноцарча членаша а цхьана шоаш кхашка бунаш а техе лорае хьажкIаш.

Цу тайппара лораю шоай хьажкIаш дуккхача кхыча звеноша а.

ТIеххьара хьажкIашцара балхаш чакхдоалача хана динза дарцдоацаш да ханнахьа а сиха а хьажкIаш чуийца яхар, царна ха оттадар, хьаьхача хьажкIий учет а царна тIахьожам а дика лелабар.

Цхьа хьажкIа тIера ца йоалийташ кхай тIара хьатта тIа я еза хьажкIаш, кхай тIара йоагIа хьажкIаш тараза тIа эза чакхъяха, учет лелаеча книжка тIа дIаязъе еза, кхашкара хьаухача а хьаттара ялаташ дIайидеча пачхаьалкхен пункташка е колхозий, совхозий амбарашка дIачутелача а хьажкIашта накладнойш язъе еза.

ССКП ЦК январски Пленума трибуна тIара новкъоста Н. С. Хрущева чIоагIа аьлар хьажкIащ вай халкъа боахама боккхача лоархIаме хилар.

Парте XXII-ча съезда совгIат далар духьа воай декхараш кхоачацде деза вай: 45 эзар гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 45 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаши республике юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 300 центнер силоса моша хьажкIаци кхее.

Из кхоачацдар духьа къовсам лоаттабергба юрта боахама беррига къахьегамхоша.

Х. МАХИТАРОВ,
агроном.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре
Йоккха зал — **«ТIеххьара кхайса топаш»**
Долалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8 10.
ЗIамига зал № 1 — **«Никъ кхоачалу»**
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗIамига зал № 2—**«Хьа доттагIий»**
Долалу: 9, 11, 3, 5, 7, 9.
ЗIамига зал № 3 — **«ТIакIалтIа теха бай»**
(1-гIеи 2-гIеи сереш цхьана)
Долалу: 9.15, 12.55, 4.35, 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре
Широкоэкранни фильм.
«Юха а Iуйре»
Долалу: 9, 11.05, 1.10, 3.15, 5.20, 7.25, 9.25.
Программал совгIа короткометражни документальни фильм «Космосера юхавенав саг».

РЕДАКЦГ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретарг — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.
1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.
СФ03076 Заказ № 2767